

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminalistiky

Aktuální problémy metodiky vyšetřování korupce

Diplomová práce

Current issues methods about investigation of
corruption

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. Zdeněk Konrád, CSc.

AUTOR PRÁCE

Bc. Ladislav Valášek

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Liberci dne 13.03.2023

.....

Bc. Ladislav Valášek

Anotace

Diplomová práce se zabývá aktuální problematikou vyšetřování korupce, typickými stopami a jejich zajišťováním. V první části práce je vymezena definice korupce z řad odborníků a korupční trestné činy podle trestního zákoníku České republiky. Střední část práce je věnována zjištění korupčního jednání, výskytu stop a jejich zjišťování, zajišťování a dokumentaci podle trestního řádu pro řízení před soudem. Následují nástroje využívané ke zjištění majetku a zhodnocení jejich efektivity. V závěru práce jsou výsledky terénního výzkumu v podobě rozhovorů s odborníky zabývající se vyšetřováním korupční trestné činnosti a odborníkem vnitřní kontroly Policie České republiky. Dále je zde uvedena analýza vývoje korupčních trestných činů za posledních 10 let.

Klíčová slova

Korupce, úplatek, operativně pátrací prostředek, orgány činné v trestním řízení, stopa, důkaz, trestní řád

Annotation

This Master thesis deals with the current issues about investigation of corruption, typical traces and their securing. The first part of the thesis defines the concept of corruption according to experts and corruption-related criminal offenses according to the Criminal Code of the Czech Republic. The middle part of the thesis is devoted to identifying corrupt behavior, the occurrence of traces, and their ascertain, securing, and documentation according to the Criminal Procedure Code before a Trial. This is followed by tools used to determine property of people and evaluates their effectiveness. In the conclusion of the thesis, the results of field research in the form of interviews with experts dealing with the investigation of corrupt criminal activities and an expert in the internal control of the Czech Republic Police are presented. An analysis of the development of corruption crimes over the last 10 years is also provided.

Keywords

Corruption, bribe, operational search means, prosecuting authorities, trace, evidence, Criminal Procedure Code

Obsah

Úvod	7
1 Teoretická východiska korupce	10
1.1 Definice korupce z řad zahraničních autorů	11
1.2 Vymezení pojmu korupce ze strany institucí	12
1.3 Vlastní názor na teoretické východisko korupce	13
2 Korupční trestné činy	15
2.1 Skutkové podstaty trestných činů úplatkářství	16
2.1.1 Přijetí úplatku	16
2.1.2 Podplacení	16
2.1.3 Nepřímé úplatkářství	17
2.2 Další trestné činy spojené s korupcí	17
2.3 Korupční trestné činy před rokem 2010	18
2.4 Trestné činy v souběhu	19
2.4.1 Definice pojmu „úřední osoba“	19
3 Typické podněty vedoucí k vyšetřování	21
3.1 Trestní oznámení, podání ze strany osob	23
3.2 Vlastní získávání poznatků	24
3.3 Podněty od kontrolních orgánů	25
3.4 Zvláštnosti některých podání	26
4 Typické stopy korupčního jednání	28
4.1 Stopy ve vědomí lidí	29
4.2 Stopy v elektronické nebo listinné podobě	30
4.3 Věcné důkazy	30
4.4 Využití kriminalisticko-technických metod	31
4.4.1 Daktyloskopie	31
4.4.2 Kriminalistická biologie	32
4.4.3 Zkoumání dokladů a písemností	32
4.4.4 Identifikace pisatele podle ručního písma	33
4.4.5 Zkoumání hlasu a řeči	34
4.4.6 Identifikace psacích strojů	34
5 Způsoby zjišťování stop	36
5.1 Předstíraný převod	37

5.2	Sledování osob a věcí	39
5.3	Použití agenta.....	41
5.4	Záměna a sledování zásilky	42
5.5	Odposlech a záznam telekomunikačního provozu	43
6	Zajišťování stop a jejich dokumentace.....	46
6.1	Zajišťování a dokumentace stop ve vědomí lidí.....	47
6.1.1	Spolupracující obviněný	48
6.1.2	Utajený svědek	48
6.1.3	Utajení totožnosti policisty	49
6.1.4	Korunní svědek.....	50
6.2	Zajišťování věcných důkazů a stop v listinné nebo elektronické podobě	50
6.2.1	Vydání a odnětí věci	51
6.2.2	Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků	52
6.2.3	Osobní prohlídka	54
6.2.4	Zadržení zásilky	54
6.3	Dokumentace stop pro procesní využití	55
7	Nástroje využívané ke zjišťování majetku	58
7.1	Finanční šetření	59
7.1.1	Finanční šetření nezávislá na trestním řízení	59
7.1.2	Finanční šetření integrovaná do trestního řízení	60
7.2	Metoda čistého jmění	60
7.3	Zhodnocení efektivity nástrojů ke zjišťování majetku	61
8	Rozhovory s odborníky.....	63
8.1	Rozhovor s kpt. Mgr. Milanem Votrubcem.....	63
8.2	Rozhovor s por. Bc. Petrem Poláčkem	67
8.3	Rozhovor s mjr. Bc. Michalem Soukalem	70
9	Analýza vývoje korupčních trestných činů za posledních 10 let	73
9.1	Vývojové trendy úplatkářských trestných činů	75
9.2	Uložené tresty za úplatkářské trestné činy	78
9.3	Korupce mezi příslušníky bezpečnostních sborů	81
	Závěr.....	83
	Seznam použité literatury	85
	Seznam grafů.....	89

Úvod

Korupci lze v současné době označit za velmi vnímaný společenský fenomén. Ať se zeptáte kohokoliv na ulici nebo v televizním pořadu, jaký je největší problém v České republice, domnívám se, že v řadě případů dostanete téměř stejnou odpověď: korupce - nebo cokoliv s ní související. Stejně tak boj s korupcí je velmi diskutovaným tématem ve všech volebních kampaních napříč celou Českou republikou. Jedná se o pojem, na který existuje mnoho názorů a definic. Jinak korupci definuje právník, jinak sociolog a jinak filozof. Každý má jiný náhled na tuto problematiku. Někteří jsou zastánci toho, že korupce se objevuje pouze ve veřejném sektoru. Na druhé straně jsou zde i odborníci, kteří tvrdí, že korupce se objevuje i v soukromém sektoru.

Korupční jednání bývají velmi často sofistikovaná. Jistým způsobem lze říci, že korupce je řemeslem svého druhu, které má své postupy, schémata a triky. V řadě případů je obtížně prokazatelná a těžko odhalitelná.¹

Korupce je z hlediska orgánů činných v trestním řízení hůře dokumentovatelná a trestně postižitelná. Navíc se tyto orgány musí pohybovat v mezích stanovených zákony a dodržovat určité a jasně vymezené postupy. Pokud k tomu nedojde, má to za následek ztrátu důležitých důkazů vedoucích k odsouzení pachatele a uložení trestu. Přitom pachatelé samotné korupce nejsou nijak limitováni, protože oni zákony nedodržují. V souvislosti s trestním řízením může docházet ke korupci mezi orgány činnými v trestním řízení a k ovlivnění tohoto řízení. Jsem zastáncem toho, že každý je úplatný, neboť i ten nejpoctivější a nejsvědomitější člověk se může ocitnout v takové těžké životní situaci, ze které mu právě poskytnutí odměny za nějaké jeho nečestné zachování se, může pomoci k naplnění jeho subjektivních cílů.

Předložená práce si klade za cíl představit čtenáři teoretická východiska korupce, včetně definic a jednání, která jsou označována za korupční ze strany

¹ VONDRÁČEK, Ondřej a Marek HAVRDA. *Korupce jako parazit: návod, jak ji porazit*. [Česko: s.n.], 2013. ISBN 978-808-7050-002, s. 14.

trestně-právního předpisu České republiky. Sekundárním cílem je představit typické stopy korupčního jednání, včetně právních instrumentů sloužících k jejich vyhledávání, zajišťování a dokumentaci pro procesní využití, včetně podnětů vedoucích ke zjištění výskytu korupčního jednání.

Po samotném vymezení pojmu korupce práce navazuje na postup orgánů činných v trestním řízení, převážně policejního orgánu, týkající se podnětů vedoucí ke zjištění korupčního jednání. V následujících kapitolách jsou upraveny typické stopy týkající se korupce a současná problematika nástrojů trestního práva procesního při zjišťování, zajišťování a dokumentaci stop pro procesní použití. V neposlední řadě jsou zmíněny i nástroje ke zjišťování majetku osob a zhodnocení jejich efektivity.

Nedílnou součástí práce je terénní výzkum v podobě řízeného rozhovoru s odborníky z policejního orgánu - Policie České republiky (dále také „Policie ČR“) - zabývajících se prověřováním a vyšetřováním korupce na krajské a okresní úrovni útvaru služby kriminální policie a vyšetřování - oddělení hospodářské kriminality. Tito odborníci mají přehled o tom, jak vyšetřování korupčních trestných činů probíhá od samotného počátku. V rámci rozhovoru se zaměřuji na výskyt stop a nástroje trestního práva, která jsou nejčastěji využívána při vyhledávání a zajišťování upotřebitelných stop. V poslední řadě se tento rozhovor zaměřuje na návrhy ze strany odborníků, které by mohly přispět k lepšímu odhalování a objasňování korupční trestné činnosti. Na tyto rozhovory navazuje rozhovor s vedoucím kontrolního orgánu Policie České republiky, zaměřený na postupy v případě zjištění korupčního jednání příslušníka této bezpečnostní složky, včetně korupčního jednání spáchaného vůči policistovi. Pro představu míry korupce je v závěru práce analyzován vývoj zjištěných korupčních trestných činů, včetně objasněnosti a ukládaných trestů, přičemž je tento vývoj porovnán s vývojem celkové kriminality. Součástí této analýzy je i vývoj korupce mezi příslušníky bezpečnostních sborů.

Je důležité si uvědomit, že oddělovat kriminalistické postupy od trestně právních nelze.² Tato práce vychází z analýzy odborné literatury a metodiky, zaměřené na korupci a její vyšetřování. Při vyhledávání stop, jejich zajišťování a dokumentací vychází práce z analýzy platné legislativy, neboť jiný postup než podle zákona nelze akceptovat. Při analýze vývoje korupční trestné činnosti jsou zdrojem zveřejněné statistiky bezpečnostních složek.

² CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X., s. 115

1 Teoretická východiska korupce

Korupce není jednotně definována žádnou právní úpravou České republiky. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“) obsahuje různá korupční jednání, která jsou ze strany zákona kriminalizována, přičemž osoby daného jednání naplní skutkovou podstatu jednotlivých trestných činů.

Korupce je tak dynamický a rozmanitý fenomén, že nalézt jeho přesnou definici je prakticky nemožné. Zároveň korupce není jenom záležitostí orgánů činných v trestních řízení, ale zabývají se jimi i ekonomové, sociologové, politologové a jiní. Spousta osob a orgánů se o definice korupce pokusilo; nelze však říci, že by se jednalo o univerzální definice, které by šlo použít v každé situaci.³

Vedle několika definic korupce jsou i různé názory na původ samotného slova.

T. Gřivna např. uvádí, že termín „korupce“ je latinského původu a vychází ze slov: *corruptio* = zkažení, podplacení a *corrumpere* = zmařit, zkazit, uplácet.⁴

J. Chmelík zase uvádí, že slovo „korupce“ je opět latinského původu a vychází ze slovního základu *rumpere*, které má význam jako zlomit, rozlomit, přetrhnout. Vedle toho tu je latinské slovo *corruptus*, jehož význam spočívá v následku takového zlomu. Samotné slovo *corruptus* pak znamená: znečištěný, zkažený, zvrácený, mravně zvrácený, zvrhlý, podplacený.⁵

O univerzální definici se pokusil J. Chmelík: „Korupce je neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy spočívající v nabídce, příslibu, realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu.“⁶

³ GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 349.

⁴ GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 349.

⁵ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s. 15.

⁶ CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X., s. 21.

Další univerzální formulace korupce je ze strany dvojice V. David a A. Nett: *„Korupce je jednání, motivované snahou po zisku korumpované osoby, která porušuje právní normu tím, že poskytuje za odměnu korumpující osobě či skupině osob výhody jakéhokoliv druhu a může tím poškodit i třetí osoby na protiprávním směnném obchodu přímo nezúčastněné.“*⁷

Stejně tak nelze vynechat definici M. Cejpa, který nejobecněji definuje korupci jako vztah mezi dvěma subjekty (jednotlivci, skupinami, institucemi), z nichž jeden (korumpující) nabízí (a většinou i poskytuje) druhému (korumpovanému) určitou formu odměny (jakéhokoli významnějšího materiálního i nemateriálního charakteru) za poskytnutí (či příslib) neoprávněné (nebo někdy i oprávněné) výhody a druhý (korumpující) očekává (či vyžaduje) od prvního, že za poskytnutou výhodu mu bude nabídnuta a poskytnuta určitá forma odměny.⁸

1.1 Definice korupce z řad zahraničních autorů

Ze zahraničních autorů se o definici korupce pokusil P. C. van Duyn: *„Korupce je nepoctivost nebo nedostatek v rozhodovacím procesu, kdy ten, kdo rozhoduje (v soukromém sdružení nebo ve veřejnoprávní instituci), souhlasí s tím, že se odchýlí od kritéria, nebo požaduje odchýlení od tohoto kritéria, kterým by se jeho rozhodování mělo řídit, výměnou za odměnu nebo za slib nebo očekávání odměny, avšak tyto motivy, které jeho rozhodování ovlivňují, nemohou být částí ospravedlnění rozhodnutí.“*⁹

Dále je tu autor J. S. Nye, který vymezuje korupci jako: *„Chování, které se z důvodů osobních, rodinných, úzce skupinových, finančních nebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností, vyplývajících z veřejné role, anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu.“*¹⁰

⁷ DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9, s. 27.

⁸ CEJP, Martin, Petr KOTULAN a Pavel JANDA. *Korupce*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-860-0825-8, s. 3.

⁹ DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9, s. 20.

¹⁰ NYE, J. S. *Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis*. The American Political Science Review. 1967. roč. 61, č. 2., s 417-427.

Americká politoložka S. Rose-Ackerman označuje korupci jako: „*Chování, které se z důvodů dosahování soukromých (osobních, rodinných, či úzce skupinových) finančních nebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností, anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu.*“¹¹

C.J. Friedrich vymezuje korupci, když: „*držitel pravomocí, který, pověřený vykonávat určité úkoly nebo odpovídající za práci nějakého úřadu, je protiprávně stimulovaný finančními nebo jinými odměnami k činnosti, jež zvýhodňuje poskytovatele odměny a poškozuje veřejnost a její zájmy.*“¹² Zde autor ve své definici zmiňuje i společnost, která je korupcí poškozena.

1.2 Vymezení pojmu korupce ze strany institucí

Vedle autorů zabývajících se jevem korupce, je vymezení této problematiky ze strany institucí, které usilují o boj proti korupci. Jedná se především o vládu České republiky, která se svých dokumentech zabývajících se bojem proti korupci definuje korupci jako: odklon od sledování především veřejného zájmu a zneužívání veřejných prostředků s cílem dosažení vlastních individuálních či skupinových zájmů, jakož i zneužití svého postavení k obohacení sebe nebo jiného v soukromé sféře. Motivem je získání neoprávněného zvýhodnění pro sebe nebo jiného, na který není nárok. Vláda tak na určité roky zveřejňuje tzv. protikorupční dokumenty se zaměřeným boje s korupcí na vládní úrovni.¹³

Dále OSN v návrhu Konvence o postupu proti korupci označuje korupční jednání jako: nabídku, slib nebo předání jakékoli výhody v něčí prospěch jako nepřiměřené pohnutky pro výkon nebo nevykonání jeho povinností a vyjednávání,

¹¹ DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9, s. 23.

¹² DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9, s. 24.

¹³ GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie. 5.*, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 351.

požadavek, přijetí jakékoli výhody jako nepřiměřené pohnutky pro výkon nebo nevykonání povinností.¹⁴

Rada OECD ve svých doporučeních považuje korupci za jakýsi druh obchodu, kdy na jedné straně je osoba disponující jakoukoli formou moci (např. státní úředník), na druhé straně osoba, která se snaží tuto osobu přimět k nikoli nestrannému jednání. Buď tak jedná za účelem dosažení zvýhodnění sebe sama anebo spřízněného subjektu, případně za účelem kompromitace korumpovaného.¹⁵

Různorodost definic korupce spočívá také v různých náhledech na korupční jednání. Někteří jsou zastánci toho, že korupce se mohou dopustit jen vybraní úředníci, jiní zase uvádí, že se tohoto jednání může dopustit kdokoliv vystupující ve veřejné sféře. V tomto případě je potřeba se zaměřit na zákonodárné orgány, které v právních předpisech jednotlivých států uvádějí trestné činy spojené s korupcí.¹⁶

1.3 Vlastní názor na teoretické východisko korupce

V předešlých podkapitolách jsou uvedeny definice samotné korupce od některých českých a zahraničních autorů a institucí. Každý z nich má na vysvětlení pojmu korupce vlastní názor, a definic nebo vysvětlení existuje celá řada. Podle mého názoru jsou pro korupci charakterizující tyto prvky:

- existence dvou stran (korumpující a korumpované),
- neoprávněné zvýhodnění,
- odměna za zvýhodnění nebo její příslib,
- porušení povinnosti,
- příčinná souvislost mezi těmito znaky.

¹⁴ SCHEINOST, Miroslav, *Organizovaný zločin a korupce v dokumentech OSN a Rady Evropy: sborník dokumentů OSN a Rady Evropy k problematice organizovaného a transnacionálního zločinu, korupce a konfiskace výnosů ze zločinu. 1.*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995 s. 37.

¹⁵ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.8.

¹⁶ CEJP, Martin, Petr KOTULAN a Pavel JANDA. *Korupce*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-860-0825-8, s. 29.

Na základě těchto bodů, lze korupci definovat jako: „*Vztah nejméně dvou stran, při kterém je první stranou poskytnuta druhé straně odměna, v podobě materiálního prostředku nebo služby, za nedodržení objektivního nebo stanoveného postupu, čímž druhá strana poruší své povinnosti, kdy první strana tak činí, za účelem získání neoprávněné výhody vedoucí k naplnění subjektivního zájmu a toto jednání je pro obě strany trestné podle právního předpisu daného státu.*“¹⁷

¹⁷ Vlastní definice korupce

2 Korupční trestné činy

Na území České republiky je korupční jednání postihováno podle trestního zákoníku. Tento předpis však samotný pojem „korupce“ nijak neupravuje a ani nedefinuje. Vymezuje však trestné činy, včetně trestní sazby, které přímo souvisí s korupcí.

Trestné činy spojené s korupcí jsou uvedeny ve zvláštní části trestního zákoníku, v hlavě 10 s označením „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“, dílu 3 - s označením „Úplatkářství“. Tyto trestné činy mají povahu jak přečinů, tak zločinů. Jedná se o:

- přijetí úplatku podle § 331,
- podplácení podle § 332,
- nepřímé úplatkářství podle § 333.¹⁸

Tyto lze označit za hlavní všeobecné korupční trestné činy. Právní předpis však používá pojem úplatek¹⁹.

Horní hranice trestní sazby se v základní skutkové podstatě, u těchto trestných činů, pohybuje v rozmezí od 2 do 4 let trestu odnětí svobody. Zajímavostí je, že přísněji trestné je přijetí úplatku než podplácení. V rámci kvalifikované skutkové podstaty, výše uvedených trestných činů, se trestní sazba pohybuje v mezích od 5 do 12 let výkonu trestu odnětí svobody, což už má povahu zvláště závažného zločinu.²⁰

Trestní postih dopadá jak na osobu podplácející, tak na osobu přijímající úplatek. Trest čeká i zprostředkovatele.

¹⁸ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s.100.

¹⁹ Tento pojem i sám trestní zákoník definuje v § 334 odst. 1, kdy se jím rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě a na kterou má nárok.

²⁰ GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 363.

2.1 Skutkové podstaty trestných činů úplatkářství

Trestní zákoník uvádí jednání, kterými osoba naplní skutkovou podstatu jednotlivých trestných činů spojených s přijetím úplatku nebo podplácením. Níže si uvedeme jednotlivá jednání, popsaná v trestním zákoníku.

2.1.1 Přijetí úplatku

Trestného činu přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku se dopustí ten: „*kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek.*“²¹

Předmětem ochrany tohoto trestného činu je zájem na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu, tedy na ochraně čistoty veřejného života, a zájem na ochraně podnikatelských vztahů před korupcí. Pachatelem může být pouze osoba, která se podílí na obstarávání věcí obecného zájmu nebo která se podílí na podnikání.²²

2.1.2 Podplacení

Trestného činu podplacení podle § 332 se dopustí ten: „*kdo sám nebo prostřednictvím jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek jinému nebo pro jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu, nebo kdo sám nebo prostřednictvím jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek pro jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného.*“²³

Předmětem ochrany trestného činu podplacení je stejný objekt jako je uvedený výše u trestného činu přijetí úplatku. Pachatelem tohoto trestného činu může být kdokoliv.

²¹ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník § 331 odst. 1.

²² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-043-0, str. 2887.

²³ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník § 332 odst. 1.

2.1.3 Nepřímé úplatkářství

Trestného činu nepřímého úplatkářství podle § 333 se dopustí ten: „*kdo sám nebo prostřednictvím jiného žádá, dá si slíbit nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední, nebo za to, že tak již učinil.*“²⁴

I zde je stejný předmět ochrany jako u výše uvedených trestných činů. Na rozdíl od přijetí úplatku nebo podplacení, toto ustanovení postihuje úplatnou intervenci působící výlučně na výkon pravomoci úřední osoby; nepostačuje zde tedy působit pouze na osobu obstarávající věci obecného zájmu.²⁵

2.2 Další trestné činy spojené s korupcí

Další trestné činy, které lze považovat za korupční, jsou rozmístěny v různých oblastech zvláštní části trestního zákoníku a zabývají se již konkrétním jednáním. Jedná se o:

- pletichy v insolvenčním řízení podle § 226,
- porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e),
- sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, 3,
- pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 odst. 1 písm. b) a c),
- pletichy při veřejné dražbě podle § 258 odst. 1 písm. b) a c),
- maření přípravy a průběhu voleb a referenda podle § 351.²⁶

V rámci základní skutkové podstaty výše uvedených trestných činů se horní hranice trestní sazby pohybuje do 3 let trestu odnětí svobody - jedná se tedy ve všech případech o přečiny. Kvalifikované skutkové podstaty jsou uvedeny pouze u trestných činů pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 a sjednání výhody při

²⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník § 333 odst. 1.

²⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-043-0, str. 2897.

²⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku. Zde se trestní sazba pohybuje od 2 do 8 let trestu odnětí svobody.²⁷

2.3 Korupční trestné činy před rokem 2010

Než vešel trestní zákoník dne 01.10.2010 v účinnost, bylo v původním trestním zákoně, z.č. 140/1960 Sb., uvedeno méně trestných činů, které byly označovány za korupční. Jednalo se o:

- přijímání úplatku podle § 160,
- podplácení podle § 161,
- nepřímé úplatkářství podle § 162,
- pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 128a odst. 1 a 3, § 128b písm. b), § 128c písm. c),
- pletichy v insolvenčním řízení podle § 256b.²⁸

Ani v tomto trestním zákoně nebyl přímo pojem korupce používán ani definován.²⁹

Vedle úplatkářství zde byla zakotvena i beztrestnost některých trestných činů spojených s podplácením, kdy tato beztrestnost byla označována jako zvláštní ustanovení o účinné lítosti uvedené v § 163. To již není v účinném trestním zákoníku zakotveno. Toto ustanovení zní: „*Trestnost podplácení (§ 161) a nepřímého úplatkářství (§ 162) zaniká, jestliže pachatel úplatek poskytl nebo slíbil jen proto, že byl o to požádán, a učinil o tom dobrovolně a vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům bez zbytečného odkladu oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; to neplatí, byl-li úplatek poskytnut nebo slíben v souvislosti s výkonem pravomoci veřejného činitele uvedeného v §162a...*“³⁰

²⁷ GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 363.

²⁸ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.9.

²⁹ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s.101.

³⁰ Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, § 163.

2.4 Trestné činy v souběhu

Vzhledem k tomu, že nebezpečí korupce leží v oblasti veřejné správy, včetně moci zákonodárné a soudní, existují trestné činy, kterých se osoby při naplnění skutkové podstaty trestného činu přijetí úplatku dopustí v souběhu s dalšími trestnými činy. Jedná se o trestné činy úředních osob:

- Zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329,
- Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti podle § 330 trestního zákoníku³¹

Těchto trestných činů se může dopustit pouze pachatel ve speciálním postavení, a to konkrétně v postavení „úřední osoby“. Zároveň je úřední osoba opakovaně zmiňována i v souvislosti s trestnými činy přijetí úplatku a podplácení, kde spáchání v souvislosti s úřední osobou podmiňuje použití vyšší trestní sazby. Otázkou zůstává, kdo je považován za „úřední osobou“.

2.4.1 Definice pojmu „úřední osoba“

S hledáním odpovědí nemusíme chodit daleko. Samotný trestní zákoník taxativně uvádí, kdo je považován za úřední osobu a to v § 127:

„Úřední osobou je

a) soudce,

b) státní zástupce,

c) prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu

veřejné moci,

d) člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci,

e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní

³¹ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

policie,

f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce,

g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař,

h) finanční arbitr a jeho zástupce,

i) fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,

pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů“³²

Výše uvedený výčet osob je pro potřeby trestných činů podle § 331-333 trestního zákoníku rozšířen. Toto rozšíření je součástí § 334 odst. 2, kde stojí, že vedle úřední osoby podle § 127 se v rámci úplatkářství rozumí dále osobou:

„a) zastávající funkci v zákonodárném orgánu, soudním orgánu nebo v jiném orgánu veřejné moci cizího státu,

b) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu,

c) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodní nebo nadnárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného nebo v jejím orgánu nebo instituci anebo jednající jménem takové organizace, nebo

d) zastávající funkci v podnikající právnické osobě, v níž má rozhodující vliv Česká republika nebo cizí stát,

pokud je s výkonem takové funkce, zaměstnání nebo práce spojena pravomoc při obstarávání věcí obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.“³³

³² Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, § 127 odst. 1.

³³ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, § 334 odst. 2.

3 Typické podněty vedoucí k vyšetřování

V první řadě je nutno uvést, že míru korupce na našem území lze jen odhadovat. Jedná se o trestnou činnost s velmi vysokou latencí³⁴. V rámci korupce dochází pouze ke dvoustrannému vztahu, a to mezi osobou jednající v zájmu získat výhodu (nebo obstarání věci obecného zájmu) a osobou, která je tento požadavek způsobilá zajistit. Obě tyto strany mají zájem na tom, aby nedošlo k odhalení jejich vztahu, a snaží se svůj vztah utajit. Dále je zde absence vědomí poškozeného o vzniku újmy. V některých jednáních dokonce chybí poškozený.³⁵

Veškeré podněty vyvolávají důvodné podezření, že konkrétní osoba spáchala konkrétní trestný čin. Zároveň podněty zakládají povinnost orgánům činných v trestním řízení tyto podněty přijmout, prověřit je a kvalifikovaně se jimi zabývat. U podnětů podaných ze strany osob, se objektivně skutková zjištění mohou významně odchýlit od prezentovaných událostí oznamovatelem. Těmto událostem přisuzují podstatně jiný význam, než ve skutečnosti mají. Většina osob je při podání oznámení motivovaná úplně jinak, než pomoci spravedlnosti. Jejich podezření bývají často vydedukovaná a uměle vytvořená jen na zcela neprůkazných indiciích. Na doplnění scházejících faktů jsou ze strany oznamovatelů voleny málo kvalifikované, neprůkazné a na dedukcích a úvahách postavené důkazy. Tyto důkazy jsou však podloženy pouze tvrzeními, domněnkami a intuitivními informacemi, které oznamovatelé označují za nesporné fakty. Dochází zde ke zdeformovanému obrazu události při počátku prověřování, na kterém nelze stavět jakékoli kvalifikované závěry, natož je označit za podklady, ze kterých lze někoho obvinít.³⁶

Když už dojde k odhalení korupčního jednání zabývají se jimi orgány činné v trestním řízení. Kdo je orgánem činným v trestním řízení, upravuje zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád (dále jen „trestní řád“), a to v § 12 odst. 1:

³⁴ Není uvedena v žádných registrech ani statistikách.

³⁵ CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X., s. 108.

³⁶ CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X., s. 113.

- soud,
- státní zástupce,
- policejní orgán.

Policejním orgánem není myšlena pouze Policie České republiky, ale jsou jimi i další útvary, které jsou uvedeny v § 12 odst. 2:

- útvary Policie České republiky,
- Generální inspekce bezpečnostních sborů,
- Vězeňská služba České republiky,
- celní orgány,
- Vojenská policie,
- Bezpečnostní informační služba,
- Úřad pro zahraniční styky a informace,
- Vojenské zpravodajství.

Každý z těchto orgánů má na starosti jinou část pachatelů trestných činů, ve kterých vede řízení a pověřuje tímto své orgány. Například Generální inspekce bezpečnostních sborů provádí řízení o trestných činech příslušníků bezpečnostních sborů, takže pokud se korupčního jednání dopustí policista, vyšetřuje jej tento orgán. Všechny orgány však postupují podle jednoho stejného zákona, kterým je trestní řád.³⁷

Podněty podané orgánům činným v trestním řízení lze rozdělit následovně:

- trestní oznámení, podání ze strany osob,
- vlastní získání poznatků,
- podněty od kontrolních orgánů.³⁸

³⁷ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 12 odst. 2.

³⁸ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.13.

3.1 Trestní oznámení, podání ze strany osob

Jedná se o nejčastěji získané poznatky o možném korupčním jednání. Podání lze činit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem.

Oznámení ze strany osob lze rozdělit na oznámení od osob, které vstupují do korupčního vztahu a od osob, které nejsou účastny korupčního jednání. V prvním případě se jedná o osoby, které potřebují z naléhavého důvodu obstarat věc obecného zájmu. Tyto osoby vstupují do korupčního jednání s určitou představou o výši úplatku a jednají v určité tísní. Této tísně - nebo jejich svízelné situace - využívají osoby, které jim mohou fakticky pomoci. Tyto osoby zpravidla požadují úplatek za obstarání věci obecného zájmu, který je v hrubém nepoměru, nebo přesahuje možnosti dané osoby v tísní. Ze strany osoby v tísní dochází, někdy i sporadicky, k oznámení o podezření ze spáchání trestného činu úplatkářství.³⁹

V případě oznámení ze strany osob, které nejsou účastny korupčního jednání, je potřeba tato oznámení velmi pečlivě prověřovat. Tyto osoby činí oznámení na základě informací získaných z korupčního prostředí, nebo mají informace od osob, po kterých byl úplatek žádán, a ony jej poskytly, protože samy tyto osoby se (z obavy trestního stíhání) bojí korupční jednání oznámit. Oznámení ze strany těchto osob bývají velmi často dramatizována, upravována a zkreslována; jejich věrohodnost musí být pečlivě prošetřena. Není výjimkou podané oznámení ze msty, s úmyslem poškodit nebo zdiskreditovat jinou osobu.⁴⁰

V obou případech je policejní orgán povinen při odhalování, prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů přijímat podněty a trestní oznámení. Oznamovatele policejní orgán vyslechne zejména:

1. k předmětu oznámení (co je podstatou oznámení),
2. kdo je osobou, na kterou je oznámení podáváno,

³⁹ CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X., s. 114.

⁴⁰ CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X., s. 114.

3. o osobních poměrech toho, na něhož se oznámení podává,
4. kdy došlo nebo dojde ke spáchání činu,
5. kde došlo nebo může dojít ke spáchání činu,
6. jakým způsobem došlo nebo dochází ke spáchání činu,
7. co bylo motivem spáchání činu (co činem osoba, na niž je oznámení podáváno, sledovala),
8. jakými důkazy může své tvrzení oznamovatel podepřít,
9. k výši prospěchu, který měla osoba, na niž je oznámení podáváno, získat,
10. eventuálně k výši škody, která měla být činem způsobena.⁴¹

Aby se předcházelo podání oznámení ze msty nebo s úmyslem poškodit jinou osobu, je na místě oznamovatele před přijmutím oznámení a výsledkem poučit o tom, že je povinen vypovídat pravdu a nic nezamlčet. V případě, že by podával oznámení ve smyslu uškodit jiné osobě, mohl by se dopustit trestných činů: poškození cizích práv podle § 181, pomluvy podle § 184, křivého obvinění podle § 345 nebo křivé výpovědi podle § 346 trestního zákoníku - a sám se vystavit trestnímu stíhání.

Oznámení jsou převážně činěna oznamovateli poté, co se trestný čin stal. Možnost získat relevantní důkazy o spáchaném korupčním jednání je pro orgány činné v trestním řízení ztížena. Některé důkazy se postupem času ztrácejí a některé jsou úmyslně zničeny ze strany pachatelů. Pokud po výsledku oznamovatele lze odvodit, že byl spáchán trestný čin, zahájí policejní orgán úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu.⁴²

3.2 Vlastní získávání poznatků

Pokud se policejní orgán nedozví o korupční činnosti ze strany osob podávající oznámení, může se o ní dozvědět svou vlastní činností. V případě Policie České republiky dochází k získávání poznatků o možném korupčním jednání z vlastní iniciativy. Policie ČR vyhledává případné poznatky o trestné

⁴¹ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.15.

⁴² DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.13.

činnosti, dokumentuje skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. Zároveň je Policie České republiky povinna předcházet trestné činnosti. Jedná se o případy před zahájením trestního řízení, a prostředky podle trestního práva zde nelze uplatnit. Policisté při výkonu této činnosti postupují podle zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky (dále jen „zákon o policii“) a využívají prostředků a oprávnění uvedených v tomto zákoně. Policista při své činnosti získává poznatky ze zájmového prostředí.⁴³

Zájmové prostředí je definováno v zákoně o policii, kdy se jím: „rozumí prostředí, v němž lze důvodně předpokládat získání poznatků důležitých pro zamezování, odhalování a dokumentování trestných činů, ke zjišťování jejich pachatelů a k předcházení těmto trestným činům.“⁴⁴

V souvislosti se získáváním poznatků o trestné činnosti, před zahájením úkonů trestního řízení, používá policista podpůrných operativně pátracích prostředků, kterými jsou:

- informátor,
- krycí prostředky,
- zabezpečovací technika,
- zvláštní finanční prostředky.⁴⁵

Pokud policista vlastní činností dojde k závěru, že došlo ke spáchání korupčního jednání, postupuje následně z úřední povinnosti, a dojde k zahájení úkonů trestního řízení a k zajišťování potřebných důkazů podle trestního řádu.

3.3 Podněty od kontrolních orgánů

Tato oznámení jsou nejčastěji činěna ze strany Finančně analytického úřadu ministerstva financí. Do této kategorie podnětů spadají například privatizační aféry, zmanipulovaná výběrová řízení aj.⁴⁶

⁴³ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.17.

⁴⁴ Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, § 70.

⁴⁵ Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, § 72.

⁴⁶ CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X., s. 114.

Finančně analytický úřad plní funkci finanční zpravodajské jednotky České republiky. Zároveň je součástí celosvětové sítě finančních zpravodajských jednotek. Zabývá se opatřením zaměřeným na prevenci a boj proti praní špinavých peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení v České republice. Svou činnost má vymezenou zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a zákonem č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí. V rámci své činnosti, mimo jiné vykonává sběr a analýzu údajů o podezřelých obchodech a provádí další úkony s tím související.⁴⁷

Korupce se netýká pouze úředníků na úřadě nebo politiků, ale může se objevit i mezi ozbrojenými a bezpečnostními složkami. Tyto složky (kam spadá i Policie ČR nebo Vězeňská služba ČR) disponují svými vlastními orgány vnitřní kontroly, které v případě zjištění korupčního jednání příslušníka některé ze složek, podávají podnět příslušnému policejnímu orgánu k prověření. Informace týkající se korupčních vztahů jsou získávány vlastní kontrolní a analytickou činností těchto orgánů.

3.4 Zvláštnosti některých podání

V případě oznámení ze strany právnických osob (firem), je oznamovatelem většinou poškozená firma. Oznámení však nemusí sledovat účel trestního řízení (zjistit trestný čin, zjistit jeho pachatele a potrestat jej), ale činí tak za účelem naplnění soukromých cílů. Lze u nich zaznamenat tendence řešit skrze orgány činné v trestním řízení různé nedostatky, vyplývající z nečinnosti jiných institucí, nebo prostřednictvím podaného trestního oznámení získat informace o konkurenci. Nejsou ani výjimky, kdy oznamující firma se prováděným šetřením snaží zdiskreditovat jinou osobu. Zde je na místě, aby policejní orgán v rámci šetření prověřoval jak cíl oznámení, tak oznamovatele.⁴⁸

⁴⁷ *Finanční analytický úřad: Kdo jsme a co děláme?* [online]. Praha [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyyurad.cz/o-uradu#kdo-jsme-a-co-delame>.

⁴⁸ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.22.

Z podnětů ze strany kontrolních orgánů, vyjma vnitřních kontrol jednotlivých bezpečnostních složek, postrádají tyto podněty právní rámec korupce a často scházejí důležité informace a údaje, na základě kterých by bylo možné posoudit, zda jde o podezření ze spáchání úplatkářství nebo i blíže neurčeného trestného činu. Vysoká míra těchto oznámení bývá ze strany orgánů činných v trestním řízení odkládána podle §159a odst. 1 trestního řádu, z důvodu, že se nejedná o podezření ze spáchání trestného činu a není věc na místě vyřídit jinak.⁴⁹

Charakteristickým rysem oznámení ze strany fyzických osob je jejich nekonkrétnost a nekvalifikovanost. Často bývají anonymní a nejsou v nich uvedeny žádné konkrétní skutečnosti. Ke všem těmto podnětům je nutno vést šetření s ohledem na zásady trestního řízení.⁵⁰

⁴⁹ CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X., s. 114.

⁵⁰ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.22.

4 Typické stopy korupčního jednání

Odhalování a vyšetřování korupce je velmi složité a časově náročné. Jak je již v této práci jednou uvedeno, jedná se o latentní trestnou činnost, při které převážně existuje pouze vztah mezi dvěma osobami, a to korumpující a korumpovanou. Ani jedna z těchto osob nemá zájem na tom, aby jejich vztah byl jakkoliv řešen ze strany státní moci, protože oběma stranám plyne z tohoto vztahu výhoda a zároveň (v případě zjištění jejich vztahu) jim hrozí trestní stíhání. Jako při každém jiném protiprávním jednání, jsou v souvislosti s úplatkářstvím zanechávány stopy, které prokazují existenci tohoto jednání. Tyto stopy jsou ze strany orgánů činných v trestním řízení vyhledávány, zajišťovány a zkoumány jako důkazní prostředky.⁵¹

V prvé řadě je nutné definovat samotný pojem „stopa“. *„Za kriminalistickou stopu je považována každá změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně nebo alespoň místně nebo časově souvisí s vyšetřovanou událostí, obsahuje kriminalisticky nebo trestněprávně relevantní informaci a je zjištělná, zajištělná a informace z ní využitelná pomocí dostupných kriminalistických, přírodovědných a technických metod, prostředků a postupů.“*⁵²

Stopy jsou děleny podle několika kritérií, přičemž základní dělení je na paměťové (ve vědomí osob) a materiální. V souvislosti s korupcí se vyskytují obě formy kriminalistických stop. Mezi nejčastější stopy patří:

- ve vědomí lidí,
- v listinné nebo elektronické podobě,
- jako věcné důkazy.⁵³

Vzhledem k závažnosti korupce je nutné, aby ze strany policejního orgánu byly stopy zajišťovány včas a v souladu s trestním řádem, neboť ze strany

⁵¹ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s. 125.

⁵² KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 54.

⁵³ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s. 23.

pachatelů dochází k okamžité legalizaci získaného předmětu plnění - nebo k jeho zatajení - a následně dochází k likvidaci upotřebitelných stop.

4.1 Stopy ve vědomí lidí

Vzhledem k tomu, že korupce je vztah minimálně dvou osob, dochází k odrážení tohoto jednání ve vědomí těchto osob (je uchováno v paměti). Nositele těchto stop lze rozdělit na tři skupiny. Na osoby, které jsou zainteresovány na výsledku korupčního jednání. Jedná se o bezprostřední účastníky jednání, případně zprostředkovatele. Další skupinou jsou nezainteresovaní svědci událostí. Poslední a zároveň zvláštní skupinou jsou pracovníci kontrolních orgánů.⁵⁴

V případě osob zúčastněných na korupčním jednání, se jedná o nositele informací rozhodných pro výsledek trestního řízení. Jejich zájem o zjištění objektivní pravdy je mizivý. Jedná se o osoby, které svou činností přispěly ke spáchání trestného činu úplatkářství, případně pletich, a zpravidla porušily své povinnosti. Lze očekávat, že jejich sdělení budou tendenční, vyvíňující a budou v rozporu s objektivně zjištěným stavem věci.

Od osob nezainteresovaných na korupčním jednání, lze očekávat přesně pravý opak. Poskytnuté informace jsou v souladu s objektivně zjištěnými skutečnostmi, protože nositelům těchto stop nehrozí trestní stíhání a mají zpravidla zájem na objektivním zjištění věci. Výjimku tvoří případy osob, které by se chtěly pomstít dané osobě, nebo ji jiným způsobem poškodit. V danou chvíli může docházet ke zkreslení poskytnutých informací, za účelem někomu uškodit.

Zvláštní skupinou osob s paměťovými stopami jsou pracovníci kontrolních orgánů, kteří jsou nositeli velmi kvalitních, a pro objektivní zjištění události, velmi potřebných a rozhodujících informací. Jedná se o nejvíce objektivní paměťové

⁵⁴ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s. 126.

stopy. Jejich nevýhodou je, že ve většině případů se jedná o informace získané zprostředkovaně.⁵⁵

4.2 Stopy v elektronické nebo listinné podobě

V tomto případě se jedná o materiální stopy vzniklé v souvislosti s korupcí. Tyto stopy mají zpravidla doplňující soubory informací. Nejedná se o stopy přímo prokazující samotné korupční jednání. Jedná se o bankovní výpisy, výpisy z listu vlastnictví, daňové doklady, daňová přiznání, smlouvy, obchodní a úřední korespondence, výsledky účetních auditů.⁵⁶

Jedná se pouze o demonstrativní výčet - každé korupční jednání má jiný průběh, zrovna i vzniklé stopy mohou být různé.

4.3 Věcné důkazy

Za věcné důkazy lze označit materiální stopy dokazující skutečnosti o spáchání trestných činů spojených s úplatkářstvím nebo pletich. Jedná se o zajištěnou finanční hotovost nebo jiný předmět plnění.⁵⁷

Dále sem spadají různé listiny, zvukové nebo obrazové záznamy, které jsou pořizovány v případech, kdy jeden z účastníků si sám pro sebe dokumentuje průběh korupčního jednání. Jedná se o informace týkající se předání hotovosti, nebo naopak mu tyto materiály slouží jako pojistka pro případ, kdyby druhá strana korupčního závazku z něj chtěla vycouvat. Jedná se především o již zmíněné zvukové nebo obrazové záznamy a elektronickou komunikaci, nebo hovory mezi subjekty korupčního vztahu. Pokud jsou tyto stopy zajištěny ze strany policejního orgánu, jsou velmi cenným zdrojem informací pro vyšetřování.⁵⁸

⁵⁵ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s. 126.

⁵⁶ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s. 23.

⁵⁷ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s. 23.

⁵⁸ CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X., s. 112.

4.4 Využití kriminalisticko-technických metod

Své uplatnění při vyšetřování korupční trestné činnosti najdou i kriminalisticko-technické metody zkoumání stop. Jedná se zpravidla o zkoumání listin z důvodu pravosti, zkoumání hlasu a řeči v rámci fonoskopického zkoumání, zkoumání ručního písma v rámci písmoznalecké expertizy a zkoumání mechanických psacích strojů. Výsledným efektem je zpravidla druhová identifikace věcí. Větší význam má zkoumání vlastního obsahu zajištěných materiálních stop. Vedle toho se využívá i daktyloskopie nebo kriminalistická biologie ke zjištění konkrétní osoby a potvrzení její přítomnosti na určitém místě. Výsledky zkoumání mají pro trestní řízení zpravidla podpůrný charakter, neboť bezprostředního korupčního jednání se nedotýkají (případně jen zcela okrajově).⁵⁹

Opět se jedná pouze o demonstrativní výčet kriminalisticko-technických metod, avšak jedná se o ty nejvíce používané v souvislosti s vyšetřováním korupčních trestných činů. V následujících podkapitolách si představíme některé z těchto metod - čím se zabývají a jejich použití v rámci trestných činů spojených s úplatkářstvím.

4.4.1 Daktyloskopie

Jedná se o jednu z nejznámějších kriminalisticko-technických metod široké veřejnosti. Jde tedy o „*vědní obor kriminalistické techniky, který zkoumá obrazce papilárních linií na vnitřní straně posledních článků prstů rukou, na dlaních a prstech nohou a chodidel z hlediska zákonitostí jejich vzniku, vyhledávání, zajišťování a zkoumání s cílem identifikovat osobu.*“⁶⁰

Vznik a existence obrazců papilárních linií se řídí obecně uznávanými zákonitostmi, kterými jsou:

- relativní neměnnost,
- relativní neodstranitelnost,

⁵⁹ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s. 129.

⁶⁰ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 102.

- relativní individuálnost.

Tyto stopy jsou v souvislosti s vyšetřováním úplatkářských trestných činů zajišťovány na bankovkách, které byly předmětem úplatku, nebo na listinných materiálech, které byly poskytnuty některou ze stran korupčního vztahu.⁶¹

4.4.2 Kriminologická biologie

„Kriminologická biologie je samostatná část kriminologické techniky, která se zabývá vyhledáváním, zajišťováním, zasíláním, zkoumáním a vyhodnocováním biologických materiálů lidského, zvířecího, případně i rostlinného původu.“⁶²
V případech korupce se uplatní zkoumání tohoto odvětví, zabývající se identifikačním zkoumáním, založeným na principech molekulární biologie. Týká se to zkoumání lidské deoxyribonukleové kyseliny, známé pod zkratkou DNA. Toto zkoumání může - za optimálních podmínek - vést až k individuální identifikaci člověka.⁶³

Vylučování DNA z těla osoby nemůže žádná osoba nijak ovlivnit. Tyto stopy jsou tak zajišťovány na různých předmětech, kde došlo k výměně informací nebo prostředků, které byly předmětem úplatku.⁶⁴

4.4.3 Zkoumání dokladů a písemností

Zkoumáním listin z důvodu pravosti se zabývá kriminologicko-technické zkoumání dokladů a písemností. Předmětem je materiální podstata vzniku a existence písemností, kdy se jedná o všechny prostředky a materiály, které jsou používány v procesu psaní, tisku, rozmnožování a při dalších úkonech sloužících ke grafickému sdělování informací. Výsledkem zkoumání této činnosti je zpravidla

⁶¹ CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X., s. 112.

⁶² KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminologika: teorie, metodologie a metody kriminologické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 128.

⁶³ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminologika: teorie, metodologie a metody kriminologické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 135.

⁶⁴ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s. 129.

určení pouze skupinové příslušnosti; nejedná se o individuální identifikaci - ta je možná pouze v případech zkoumání razítek nebo pečeti.⁶⁵

V souvislosti s vyšetřováním korupčních trestných činů je tato metoda využívána ke zjištění pravosti listin nebo dokladů, anebo k pravosti použitých razítek. V případě zničení listin, či znečitelnění textu na písemnostech ze strany pachatele, může být tato metoda použita k obnovení části textu nebo i celého textu. Identifikovat jde i například tiskárny, které byly použity k vytisknutí listin souvisejících v korupčním vztahem.

4.4.4 Identifikace pisatele podle ručního písma

V případě, že nedojde k vytvoření textu za použití tiskárny, ale bude se jednat o ručně psané písmo, i toto je zkoumáno. Kriminalisticko-technická činnost zkoumání ručního písma „*se zabývá písemným projevem člověka s cílem identifikace pisatele, tj. osoby, která text vytvořila.*“⁶⁶ V praxi pisatelé zpravidla nedodržují psaní jedním druhem nebo jednou normou písma, čímž dochází ke vzájemnému, individuálnímu míchání druhů a norem, případně i ke vzniku osobních tvarů jednotlivých znaků. Psaní je jistý souhrn tří návyků: technického, grafického a pravopisného.⁶⁷

Za pomoci této metody lze tedy identifikovat pisatele nebo autora psaného textu na zajištěných listinách jako věcné stopy, v souvislosti se spáchanou korupcí. Jedná se o případy, kdy pachatelé spolu komunikují za pomoci ručně psaných textů (jako třeba skrze dopisy), nebo kdy si jedna z osob korupčního vztahu vede ručně psané záznamy.

⁶⁵ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 181.

⁶⁶ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 142.

⁶⁷ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 142.

4.4.5 Zkoumání hlasu a řeči

Na zkoumání hlasu a řeči se zaměřuje kriminalistická audioexpertiza, která se vedle toho zabývá zkoumáním dalších stop vzniklých ve zvukových záznamech, s cílem zjištění identity mluvčí osoby, případně nahrávacího zařízení, a dalších okolností v souvislosti s korupcí. Podstatou tohoto zkoumání je, že za pomoci specifických metod je možné vyhledat na zvukovém záznamu zvláštní znaky a následně je graficky zobrazit. Za pomoci měřicí techniky dojde k přesnému změření těchto znaků, které jsou charakteristické pro jedinou osobu. Toto zkoumání se nazývá fonoskopie. V dnešní době se toto zkoumání nezaměřuje pouze na lidský hlas, ale i na zkoumání záznamových prostředků a dalších zvuků, jako je například určení místa telefonického hovoru. V oblasti zkoumání hlasových projevů osoby, lze na základě analýzy řeči:

- tipovat věk, vzdělání, původ, povolání, bydliště osoby,
- provádět identifikaci mluvčího,
- zjišťovat pravost magnetofonových nahrávek,
- zjišťovat obsah nekvalitních nahrávek.⁶⁸

Využití této metody v případě prověřování úplatkářství je nejčastěji využíváno k identifikaci osoby podle hlasu. Své uplatnění nachází zejména v případech, kdy se osoby korupčního vztahu spolu fyzicky nescházejí, ale komunikují skrze mobilní telefony nebo jiné prostředky pro elektronickou komunikaci. Dále lze toto zkoumání využít v případě zajištěných hlasových nahrávek pořízených operativně pátracími prostředky podle trestního řádu, jako jsou například prostorové odposlechy.

4.4.6 Identifikace psacích strojů

V minulosti sloužily psací stroje ke zpracování většiny písemností. V dnešní době se s nimi můžeme setkat pouze velmi zřídka. Kriminalistickou expertizou písma psacích strojů se zkoumají texty psané psacím strojem. Písemný projev z psacího stroje vyjadřuje soubor grafických znaků, které mají v sobě

⁶⁸ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 164.

zachyceny technické parametry psacího stroje. To dovoluje identifikovat psací stroj podle zachycených znaků písma, v některých případech je možné identifikovat i pisatele psaného textu.⁶⁹

Vzhledem k tomu, že se již v současné době psací stroje nepoužívají, je jejich zkoumání omezené na minimum. V souvislosti s korupční trestnou činností jsou zkoumány pouze listiny související s korupčním vztahem a ty, které byly psány za pomoci psacího stroje. V případě tohoto zkoumání je potřeba mít tzv. srovnávací materiál, tedy vytipovaný psací stroj a osobu, která jej používala k zápisům.

⁶⁹ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7, s. 153.

5 Způsoby zjišťování stop

V rámci vyšetřování trestných činů je úkolem orgánů činných v trestním řízení, především policejního orgánu, vyhledávat a zajišťovat veškeré stopy nebo osoby, které obsahují informace o trestné činnosti. Policejní orgán se řídí zásadou vyhledávací, kdy je povinností, aby orgány činné v trestním řízení zjišťovaly všechny skutečnosti důležité pro trestní řízení, bez ohledu na to, zda svědčí ve prospěch či neprospěch obviněného. To platí i v případě úplatkářství.

Ze strany policejního orgánu jsou ke zjišťování stop využívány instrumenty podle trestního řádu. Mezi ně patří operativně pátrací prostředky:

- předstíraný převod podle § 158c,
- sledování osob a věcí podle § 158d,
- použití agenta podle § 158e.

Vedle operativně pátracích prostředků jsou zde i další opatření, a to:

- záměna zásilky podle § 87a,
- sledování zásilky podle § 87b,
- odposlech podle § 88,
- záznam o telekomunikačním provozu podle § 88a.⁷⁰

Všechny tyto úkony slouží k odhalování a objasňování trestné činnosti, a k pátrání po věcných důkazech.

Vedle těchto prostředků podle trestního řádu jsou používány i podpůrné operativně pátrací prostředky podle zákona o policii.⁷¹ Zaznamenaný průběh nebo výsledky použití výše uvedených prostředků mohou být použity v trestním řízení jako důkaz. Použití těchto prostředků bývá velmi často efektivní při odhalování pachatelů korupční trestné činnosti, avšak jejich použití je možné pouze za splnění taxativně vymezených podmínek, které jsou stanoveny v daném právním

⁷⁰ DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9, s. 299-308.

⁷¹ viz. podkapitola č. 3.2.

předpise. Pokud tyto podmínky nejsou dodrženy může to mít za následek jejich zneplatnění a ztrátu stop.

V případě použití operativně pátracích prostředků musí být splněny obecné podmínky, kterými jsou:

- použití pouze v řízení o úmyslném trestném činu,
- použití nesmí sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení,
- použití pouze tehdy, nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak, nebo bylo by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo.⁷²

Podle mého názoru jsou všechny tyto podmínky při vyšetřování trestných činů spojené s úplatkářstvím splněny.

5.1 Předstíraný převod

Při páchání korupční trestné činnosti je pachatelem často požadována finanční hotovost, tedy její osobní předání. V případě, že se policejní orgán dozví o předávce včas, je možné použití tohoto institutu.⁷³

Pojem předstíraného převodu upravuje sám trestní řád: „*Předstíraným převodem se rozumí předstírání koupě, prodeje, nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci,*

- a) *k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení,*
- b) *jejíž držení je nepřípustné,*
- c) *která pochází z trestného činu, nebo*
- d) *která je určena ke spáchání trestného činu.*“⁷⁴

Úplatek je považován za věc pocházející z trestného činu, a tato věc se stává předmětem předstíraného převodu.⁷⁵

⁷² Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 158c-§ 158e.

⁷³ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s. 27.

⁷⁴ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 158c/1.

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-043-0, s. 1252.

Pokud je předmětem plnění předstíraného převodu věc, kterou disponuje policejní orgán, musí být provedena dokumentace nebo označení věci, aby mohla být následně ztotožněna. Je-li předmětem plnění finanční hotovost, zadokumentují se čísla jednotlivých bankovek, nominální hodnoty a druh měny. Bankovky lze dále označit chemickými prostředky, které usnadní jejich sledování a identifikaci.⁷⁶

Použití tohoto operativně pátracího prostředku je podmíněno písemným souhlasem státního zástupce. Pokud věc nesnese odkladu, lze předstíraný převod provést i bez povolení. O povolení musí policejní orgán bezodkladně dodatečně požádat. Pokud jej do 48 hodin neobdrží, je povinen předstíraný převod ukončit a zjištěné informace, nijak nepoužít. Lhůta pro státního zástupce se počítá od doby, kdy mu byla dodatečná žádost ze strany policejního orgánu doručena.⁷⁷

Samostatné provedení předstíraného převodu upravují interní pokyny jednotlivých policejních orgánů. V případě Policie ČR je předstíraný převod prováděn buďto ve spolupráci s civilní osobou podílející se na korupčním jednání, nebo specializovaným útvarem, kterým je Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování.

Využití zúčastněné civilní osoby v korupčním vztahu pro provedení předstíraného převodu - podle mého názoru - není v současné době používáno. V rámci korupce je trestní odpovědnost na obou stranách, tudíž obě strany po spáchání trestného činu úplatkářství (nebo o budoucím spáchání) se snaží utajit, že k takovému jednání došlo a pravděpodobně žádná z nich nebude chtít s policejním orgánem spolupracovat.

V rámci *de lege ferenda* by bylo vhodné zřídit institut zániku trestnosti, jak tomu bylo uvedeno v předešlém trestním zákoně, z.č. 140/1961 Sb., což by mohlo mít za následek větší ochotu spolupráce civilní osoby, která se účastní korupčního vztahu, při předstíraném převodu.⁷⁸

⁷⁶ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s. 32.

⁷⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-043-0, s. 1253.

⁷⁸ viz. podkapitola 2.3.

5.2 Sledování osob a věcí

Pokud nedojde ze strany policejního orgánu k použití předstíraného převodu z důvodu objektivní překážky, která by vyhradila účel tohoto prostředku, může být použito sledování osob a věcí (dále jen „sledování“). Sledováním se podle trestního řádu rozumí získávání poznatků o osobách a věcech, prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky.⁷⁹

Povolení k použití sledování lze rozdělit do tří stupňů - podle toho, s jakou intenzitou je zasahováno do práv sledované osoby. V prvním stupni je prováděno sledování bez pořizování obrazových nebo zvukových záznamů a bez zásahu do základních lidských práv garantovaných z.č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (dále jen „listina“). Toto sledování lze nazvat jako prosté sledování, kdy se jedná o vizuální sledování. Touto cestou policejní orgán získává poznatky o činnosti sledované osoby, konkrétně o komunikaci s jinými osobami a o jejím pohybu. V rámci tohoto sledování je absence jakékoli technické dokumentace. Takto zjištěné poznatky slouží převážně pouze k operativním účelům.⁸⁰

Sledování, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy, je možné uskutečnit pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Jedná se o sledování na místech veřejných nebo veřejnosti přístupných, jako je například kavárna, kde je umístěné zařízení zaznamenávající obraz nebo zvuk. Sledování, které je prováděné za pomoci technického prostředku se záznamem, je označováno jako tzv. prostorový odposlech. V případě, že věc nesnese odkladu a nedojde k zásahu do základních lidských práv a svobod podle listiny, je možné sledování zahájit i bez povolení. Stejně jako u předstíraného převodu, je policejní orgán povinen bezodkladně o povolení požádat. Pokud jej však do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování ukončit, pořizené záznamy zničit, a informace které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.⁸¹

⁷⁹ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 158d odst. 1.

⁸⁰ VALÁŠEK, Ladislav. *Prostorový odposlech*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze. Vedoucí práce Martina Slámová.

⁸¹ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 158d odst. 2.

Pokud je sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství, nebo je zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků, lze jej uskutečnit pouze po předchozím souhlasu soudce. V tomto případě nelze sledování zahájit před vydáním souhlasu, ani když nesnese odkladu. Tento souhlas vyžaduje policejní orgán cestou státního zástupce. Zároveň při vstupu do obydlí nesmějí být provedeny jiné úkony než ty, které směřují k umístění a instalaci technických prostředků.⁸²

Je možné použít sledování i bez svolení soudce nebo státního zástupce, a to v případě, když s tím výslovně souhlasí osoba, do jejíž práv a svobod má být sledováním zasahováno. Pokud tato osoba dodatečně souhlas odvolá, musí být sledování neprodleně ukončeno.⁸³

Sledování je nepřípustné v době, kdy policejní orgán zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem. V případě, že je toto sledování zaznamenáno, je policejní orgán povinen tyto záznamy zničit, a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Existují výjimky, kdy tyto záznamy ze sledování mohou být použity, a to v případech, kdy na záznamu je zachyceno jednání potvrzující trestnou součinnost klienta a jeho obhájce. Chráněna je zde pouze komunikace týkající se právní pomoci klientovi ze strany jeho obhájce.⁸⁴

Použití sledování je opět upraveno interními akty řízení daného policejního orgánu. U Policie ČR jej provádí specializovaný policejní útvar, který se nazývá Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování.

V případě použití tohoto prostředku je policejní orgán schopen zjistit bydliště osob podílejících se na korupci, případně jiná místa, kde by se mohly nacházet další upotřebitelné stopy k odhalení totožností osob zúčastněných v korupčním vztahu, nebo zjistit totožnosti osob, které by mohly případně svědčit proti osobám podílejících se na korupci.

⁸² DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9, s. 292.

⁸³ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 158d odst. 6.

⁸⁴ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 158d odst. 1, věta druhá.

5.3 Použití agenta

Jedná se o jeden z operativně pátracích prostředků, který má nej přísnější podmínky použití. V trestním řádu nenalezneme žádnou definici tohoto operativně pátracího prostředku. Tu nalezneme v interním aktu řízení, a to v závazném pokynu policejního prezidenta č. 194/2008: „*použití agenta je úkon v trestním řízení, operativně pátrací prostředek, kterým se utajeně získávají a dokumentují skutečnosti důležité pro trestní řízení o osobách a věcech na místě veřejně i neveřejně přístupných.*“⁸⁵

Agentem je pouze příslušník Policie ČR nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů. Vystupuje zpravidla se zastíráním skutečného účelu své činnosti. K zastírání své totožnosti je možné vytvořit legendu o jiné osobní existenci. Osobní údaje vyplývající z této legendy lze zavést do informačních systémů, jako je například registr obyvatel. Dále může provádět hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je potřeba zvláštního oprávnění, povolení či registrace. V poslední řadě zastírá příslušnost k bezpečnostnímu sboru, kdy se na něj nevztahují ani povinnosti uložené zvláštními právními předpisy, upravující postavení příslušníků daného bezpečnostního sboru.⁸⁶

Agent může být použit pouze útvarem Policie ČR nebo Generální inspekcí bezpečnostních sborů a pouze je-li vedeno trestní řízení:

- pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, nebo
- pro taxativně vymezené trestné činy, mezi kterými jsou i trestné činy, které lze označit za korupční, nebo
- pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.⁸⁷

Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství (nebo na návrh evropského pověřeného žalobce) soudce vrchního

⁸⁵ ZPPP č. 194/2008, čl. 1.

⁸⁶ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s. 45.

⁸⁷ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 158e odst. 1.

soudu. Součástí žádosti o povolení použití agenta musí být, mimo jiné, údaje umožňující identifikaci agenta pro orgány činné v trestním řízení. Agent dále nepotřebuje žádné další povolení k použití ostatních operativně pátracích prostředků, pokud se nejedná o sledování, kterým by bylo zasahováno do základních lidských práv a svobod podle listiny. Vedle toho agent musí v rámci své činnosti volit takové prostředky, kterými splní svůj služební úkol, ale zároveň nesmí těmito prostředky způsobovat újmu na právech jiným osobám nad míru nezbytně nutnou.⁸⁸

I zde, stejně jako u jiných operativně pátracích prostředků, zajišťuje pro Policii ČR použití agenta specializovaný útvar, kterým je Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování.

V rámci jednorázové korupce, kdy se například majitel restaurace pokusí uplatit kontrolujícího úředníka z krajské hygienické stanice při kontrole restauračního zařízení, které nevyhovuje hygienickým podmínkám, nedochází ze strany policejního orgánu k použití agenta. Tento institut je uplatňován v případech rozsáhlého korupčního jednání, kterého se dopouští organizovaná skupina. Použitím agenta se policejní orgán může dozvědět o dalších osobách zúčastněných na korupčním jednání a o dalších stopách, které mohou být v průběhu trestního řízení zajištěny a vyhodnoceny.

5.4 Záměna a sledování zásilky

Nakládání se zásilkami není v trestním řádu označováno jako operativně pátrací prostředek, dokonce je umístěno v jiné části právního předpisu. Jedná se o úkon, kterým se dají zjistit důležité informace v trestním řízení. To platí i v souvislosti s vyšetřováním korupce. Zásilkou se rozumí předmět dopravovaný jakýmkoliv způsobem, ať již s využitím pošty nebo jiné osoby, včetně dopravy skrytým způsobem.⁸⁹

⁸⁸ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s. 46.

⁸⁹ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 87c.

Záměnu zásilky upravuje § 87a trestního řádu, který mimo jiné obsahuje taxativně vymezený seznam věcí, které musí zásilka obsahovat, aby bylo možné její záměnu provést. V zájmu zjištění osob podílejících se na nakládání se zásilkou obsahující, mimo jiné, padělané peníze, padělané cenné papíry, či věci z trestného činu pocházející, lze, aby státní zástupce (se souhlasem soudce) nařídil obsah takové zásilky zaměnit za jiný, a takto upravenou zásilku předat dále k přepravě. Záměnu poté provádí policejní orgán, který o tom sepíše záznam a zabezpečí úschovu zaměněného obsahu. Účelem záměny zásilky je jednak zabránit tomu, aby věci, které představují určité nebezpečí nezůstaly v nekontrolovaném oběhu a jednak tímto způsobem přispět k objasnění závažnější trestné činnosti spáchané více osobami.⁹⁰

Ke sledování zásilky je potřebné pouze nařízení státního zástupce, a to u zásilky, u níž je důvodné podezření, že obsahuje věci taxativně uvedené v § 87a trestního řádu, a je-li to potřeba k objasnění trestného činu nebo k odhalení všech jeho pachatelů. Zároveň zde musí být podmínka, že zjištění potřebných skutečností by bylo jiným způsobem neúčinné nebo podstatně ztížené. Sledování zásilky provádí policejní orgán, kdy vůči osobám nakládajícím se zásilkou neprovádí žádné úkony směřující k jejímu zajištění. Sledování zásilky lze zahájit i bez příkazu státního zástupce, pokud věc nesnese odkladu a příkazu nelze předem dosáhnout. Policejní orgán musí bezodkladně státního zástupce o tomto úkonu vyrozumět, a nadále postupuje podle jeho pokynů.⁹¹

Tímto opatřením je možné zjistit další zúčastněné osoby podílející se na korupci, pokud nedochází v rámci korupčního vztahu k předávce peněz (nebo jiného předmětu plnění) osobně, ale jsou mezi účastníky zasílány, buďto poštou, nebo skrze prostředníka.

5.5 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Mezi odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu je rozdíl v časovém období získávání informací. Odposlech směřuje ke zjišťování

⁹⁰ DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9, s. 288.

⁹¹ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 87b.

budoucích informací, kdežto záznam telekomunikačního provozu obsahuje informace z minulosti o již uskutečněném telekomunikačním provozu. Při záznamu podle § 88a trestního řádu nejsou získávány žádné nahrávky jako při odposlechu podle § 88 téhož zákona. V obou případech jsou zde přísné podmínky použití.

Odposlech podle § 88 trestního řádu je možné použít v případě:

- je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, nebo
- taxativně vymezených trestných činů, mezi kterými jsou uvedeny mimo jiné pletichy, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže nebo zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, nebo
- pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva.

Dále jej lze použít, pokud se dá důvodně předpokládat, že jím budou získány významné informace pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak, nebo bylo by dosažení účelu podstatně ztíženo.⁹²

Vedle toho použití záznamu o telekomunikačním provozu podle § 88a trestního řádu lze:

- je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky, nebo
- taxativně vymezených trestných činů, nebo
- pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva.⁹³

Zajímavostí je, že mezi taxativně vymezenými trestnými činy nejsou uvedeny úplatkářské trestné činy a u záznamu telekomunikačního provozu nejsou vedeny ani pletichy. Lze tedy použít odposlech v případě vyšetřování těchto

⁹² Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 88 odst. 1.

⁹³ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 88a odst. 1.

trestných činů? Odpověď zní: ano, a to na základě mezinárodní smlouvy Trestněprávní úmluva o korupci.⁹⁴

Nařídít odposlech nebo záznam o telekomunikačním provozu může pouze soudce, a to na návrh státního zástupce. Příkaz musí být vydán písemně a odůvodněn, včetně konkrétního odkazu na vyhlášenou mezinárodní smlouvu. Jedná se o případy, kdy se vede trestní řízení pro úmyslný trestný čin, k jehož stíhání tato mezinárodní smlouva zavazuje. V příkazu musí být uvedena i doba, po kterou bude odposlech prováděn, a která zároveň nesmí být delší než čtyři měsíce. Pokud je potřeba po uplynutí této doby prodloužit odposlech, rozhoduje o tom soudce vyššího stupně.⁹⁵

Odposlech může orgán činný v trestním řízení nařídít sám (nebo jej sám provést) i bez příkazu soudce. Lze to jen v taxativně uvedených případech v § 88 odst. 5 trestního řádu, a pokud s tím uživatel odposlouchávané stanice souhlasí. Korupční trestné činy mezi ně nepatří. V případě záznamu o telekomunikačním provozu lze tento provést se souhlasem uživatele telekomunikačního zařízení, ke kterému se údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu mají vztahovat.⁹⁶

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu zajišťuje pouze Policie ČR, konkrétně Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování.

Odposlech je v rámci veřejnosti natolik známá věc, že jeho použití v rámci korupce si každý dokáže představit sám. Záznam o telekomunikačním provozu obsahuje pouze údaje z telekomunikačního zařízení, z převážné části se jedná o mobilní telefony. Mezi těmito údaji nejsou žádné nahrávky, které by zachycovaly komunikaci mezi osobami, jako je tomu v případě odposlechů.

⁹⁴ DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9, s. 289.

⁹⁵ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 88 odst. 2 a 3.

⁹⁶ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s. 58.

6 Zajišťování stop a jejich dokumentace

Pokud máme zjištěné stopy, ať už materiální nebo ve vědomí osob, je potřeba je vhodným způsobem zajistit a toto zadokumentovat. Každá stopa může sloužit v rámci trestního řízení jako důkaz, který může mít nakonec rozhodující vliv na uznání viny pachatele a uložení trestu. V případě, že bude stopa nevhodně zajištěna nebo špatně zadokumentována, může to mít velký vliv na samotné řízení, neboť většinu stop nelze zajistit dvakrát. Je potřeba postupovat s velkou obezřetností, zvláště v rámci vyšetřování korupční trestné činnosti, kde je výskyt stop velmi malý a zároveň každá ze stran se snaží stopy zanechávající informace o korupci skrýt nebo zničit. V případě trestných činů spojených s úplatkářstvím musí být zajišťování stop v souladu s trestním řádem. Zajištěné stopy musí být vyhodnoceny, kdy toto dogma neplatí u všech stop. Některé věcné stopy, například listiny nebo bankovní výpisy, nemusí být ze své podstaty zkoumány a jsou pouze součástí spisu.

Zajištěné věcné stopy a jejich uložení u spisu je důležité pro dodržení zásady bezprostřednosti a ústnosti. V případě zásady bezprostřednosti jsou zde uvedeny dva požadavky. Prvním požadavkem je, aby důkazy byly provedeny bezprostředně před soudem, který ve věci rozhoduje. Druhý požadavek je získání dokazovaných skutečností ze zdroje. Jako příklad můžeme uvést, padělání veřejné listiny. Pokud se padělanou listinu podaří policejnímu orgánu zajistit v původní podobě je - vedle znaleckého posudku o posouzení nepravosti listiny - vhodné ji samotnou přiložit ke spisu, aby se soud mohl na vlastní oči přesvědčit. Zásada ústnosti se vztahuje na samotné osoby vystupující v trestním řízení. Tyto osoby, vyjma případů, kdy jsou přečteny protokoly o výslechu osob, jsou přímo vyslýchány v hlavním líčení před soudem. Soud pak sám posuzuje pravdivost jejich výpovědi.⁹⁷

⁹⁷ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4, s. 42.

6.1 Zajišťování a dokumentace stop ve vědomí lidí

Stopy ve vědomí lidí lze zajistit jediným způsobem, a to výslechem. Jedná se o specifickou metodu kriminalistické praktické činnosti, kterou se získávají o událostech trestných činů či jiných kriminalisticky relevantních skutečnostech informace zafixované ve vědomí člověka. S tím zároveň souvisí i dokumentace výslechu, kdy v rámci trestního řízení se nejčastěji setkáváme s výslechem zachyceným na Úřední záznam o podaném vysvětlení podle § 158 odst. 6 trestního řádu, který však nemá povahu důkazu v rámci hlavního líčení před soudem.⁹⁸

Druhy výslechů lze dělit různými způsoby, například podle vyslychané osoby na výslech: obviněného, poškozeného, svědka, oznamovatele. V souvislosti s vyšetřováním korupčních trestných činů obsahují paměťové stopy nejdůležitější informace. Vzhledem k tomu, že korupce je vztah mezi úzkým okruhem osob, kterým hrozí trest, nebývá zde ani z jedné strany ochota spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, natož uvádět pravdu při výslechu, a ještě ke všemu vypovídat v neprospěch druhé strany. Zároveň vyslychaný přímý účastník korupčního jednání má právo odepřít výpověď, pokud by tím sobě nebo osobě blízké způsobil nebezpečí trestního stíhání.⁹⁹ Osobě, která se účastní korupčního vztahu, hrozí trestní stíhání vždy.¹⁰⁰

Zůstává zde otázka: Co může stát nabídnout osobám, které jsou součástí korupčního vztahu a které mají informace pro objasnění korupce, případně další trestné činnosti, a mohou odhalit všechny její členy? Odpověď nalezneme v následující části.

⁹⁸NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. 2. aktualizované vydání. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80906974-0-9, s. 320.

⁹⁹ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 158 odst 8.

¹⁰⁰ GDOVIN, Jozef. *Využitie kriminalisticko-taktických metód pri objasňovaní korupcie v Policajnom zbore*. Projustice [online]. Bratislava: Akadémia policajného zboru v Bratislave, 2021, 30.10.2021 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://projustice.sk/trestne-pravo/vyuzitie-kriminalisticko-taktickych-metod-pri-objasnovani-korupcie-v-policajnom-zbore>.

6.1.1 Spolupracující obviněný

Institut spolupracujícího obviněného je zakotven v § 178a trestního řádu, kdy se jedná o obviněného, kterého v řízení o zločinu takto označí státní zástupce, a to pouze pokud:

„a) oznámí státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobilé významně přispět k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny a zaváže se podat jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech,

b) dozná se k činu, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě, a

c) prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen jako spolupracující obviněný.“¹⁰¹

V případě, že je osoba označena jako spolupracující obviněný, může soud uložit této osobě trest pod dolní hranicí trestní sazby, nemůže jí však zaručit beztrestnost. Státní zástupce může v obžalobě navrhnout upuštění od potrestání, a to pouze za podmínky, kdy spolupracující obviněný nespáchal závažnější zločin než ten, k jehož objasnění přispěl. Trestné činy spojené s úplatkářstvím mají tu nevýhodu, že přijetí úplatku je podle trestního zákoníku závažnější než poskytnutí úplatku. Osoba, která úplatek poskytla, ve většině případů získala neoprávněnou výhodu, a není zde důvod k tomu, aby své jednání oznamovala policejnímu orgánu. Na druhé straně osoba, která úplatek přijala, může být z druhé strany nucena k další spolupráci. U ní je tedy větší předpoklad, že danou věc bude chtít oficiálně řešit, avšak stát jí v současné době žádné záruky pro beztrestnost dát nemůže.¹⁰²

6.1.2 Utajený svědek

Vzhledem k tomu, že rozsáhlé korupční jednání je součástí také organizovaného zločinu, může hrozit osobě podávající svědectví o těchto

¹⁰¹ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 178a odst 1.

¹⁰² CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s. 234.

trestných činech nebezpečí. Je to i jeden z důvodů, proč se spousta osob vyhýbá výslechům a spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, neboť jim nevěří, že je dokážou ochránit. Institut utajeného svědka, zakotveného v trestním řádu, dává možnost osobě podávající svědectví utajit svou totožnost. Utajit totožnost svědka lze, pokud zjištěné okolnosti nasvědčují, že svědku nebo jeho osobám blízkým hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí v podobě porušení jejich základních práv. Osobní a kontaktní údaje se do protokolu nezapisují, ale vedou se odděleně od trestního spisu. Osoba následně podepisuje protokol smyšleným jménem a příjmením, pod kterým je pak vedena. Nemusí osobě hrozit pouze újma na zdraví nebo smrt, mezi základní lidská práva patří: právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, osobní svoboda, právo na ochranu lidské důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti.¹⁰³

Je zde však jedna obligatorní podmínka, že nelze ochranu svědka zajistit jiným způsobem. Mezi jiné způsoby může spadat dočasná změna bydliště svědka a jeho rodiny nebo krátkodobá ochrana ze strany Policie ČR podle zvláštního zákona.

V této souvislosti se musíme zamyslet nad korupcí v rámci orgánů činných v trestním řízení. Když už je nějaká organizovaná zločinecká skupina vyšetřována pro rozsáhlou korupci ve státním sektoru, kdo může zaručit, že se této skupině nepodaří podplatit nějakého policistu, státního zástupce nebo soudce, který by sdělil údaje z trestního spisu o nějakém svědkovi této organizované skupině.

6.1.3 Utajení totožnosti policisty

V souvislosti s použitím operativně pátracích prostředků podle trestního řádu může být vyslechnuta osoba služebně činná v policejním orgánu jako svědek. Pokud k tomu dojde, vyslýchá se tato osoba jako svědek, jehož totožnost a podoba jsou utajeny. Jedná se pouze o osoby použité v trestním řízení jako agent nebo provádějící předstíraný převod. Tato podmínka se vztahuje i na osoby bezprostředně se podílející na použití agenta nebo předstíraného převodu.¹⁰⁴

¹⁰³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-043-0, str. 393.

¹⁰⁴ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 102a odst 1.

6.1.4 Korunní svědek

Důležité je uvést, že institut korunního svědka není nikde v právním řádu České republiky uveden. V současné době se jedná pouze o teorii, kdy poslanecké sněmovně byly podávány návrhy na zavedení tohoto institutu do trestního práva a žádný z návrhů nebyl akceptován. Návrh tohoto institutu vychází ze základní myšlenky, že zájem státu na rozbití organizovaných zločineckých struktur (do kterých je velmi obtížně proniknout a odhalit všechny členy) převyšuje zájem státu na postihu jednotlivce, který se přímo nebo nepřímo na trestné činnosti podílel. Tento nástroj s využitím již existujících institutů, jako je možnost svědčit s utajenou identitou nebo možnost poskytnout ochranu svědkovi, by mohl být výrazným přínosem pro boj s organizovanou kriminalitou a korupcí. Tímto způsobem by stát zaručil bezpečí a beztrestnost jednotlivce za účelem rozkrýví zločinecké sítě.¹⁰⁵

6.2 Zajišťování věcných důkazů a stop v listinné nebo elektronické podobě

Zajišťování materiálních stop v podobě důkazů je opět možné jen za podmínek stanovených v trestním řádu. Pokud se policejní orgán při prověřování trestných činů spojených s úplatkářstvím dozví o důležité stopě, lze ji považovat za věc důležitou pro trestní řízení. Tyto věci je možné za určitých podmínek zajistit a případně vyhodnotit. Stopy v elektronické podobě se zajišťují tím, že se zajistí samotný nosič těchto stop, který se dále vyhodnocuje. K zajištění věcných stop se využívá následujících institutů trestního řádu:

- vydání a odnětí věci podle § 78 a § 79,
- domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků podle § 83 a § 83a,
- osobní prohlídka podle § 83b,
- zadržení zásilky podle § 86.

¹⁰⁵ CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6, s. 235.

6.2.1 Vydání a odnětí věci

Kdo má u sebe věc, která může sloužit pro důkazní účely, je povinen ji vydat orgánům činným v trestním řízení. Tyto orgány vyzvou osobu k vydání určité věci, a této výzvě by měla osoba vyhovět a věc těmto orgánům předložit. V případě tohoto institutu se jedná o opatření, při kterém není zasahováno do základních lidských práv. Zde se počítá s jistou mírou spolupráce s vyzvanou osobou, neboť osoba, která má takto důležitou věc, nemusí být vždycky pachatelem trestného činu. V případě, že osoba výzvě nevyhoví, lze jí uložit sankci v podobě pořádkové pokuty. Věc nemusí osoba vydat, pokud se jedná o listinu nebo jiný hmotný nosič obsahující obrazový, zvukový nebo datový záznam, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti.¹⁰⁶

Dále nemusí osoba vyhovět předložení nebo vydání věci, pokud tato věc může sloužit jako důkaz proti ní samotné nebo proti její blízké osobě. V tomto případě lze využít odnětí věci podle § 79 trestního řádu. Jedná se o důraznější prostředek, k zajištění věci, kdy dojde k násilnému odebrání věci, kterou má osoba u sebe. Odnětí věci vykonává ve většině případů policejní orgán - na základě vydaného příkazu ze strany orgánu činného v trestním řízení. Pokud vydá příkaz sám policejní orgán, je k tomu zapotřebí předchozího souhlasu státního zástupce. V případech, kdy věc nenesne odkladu, postačí dodatečný souhlas. K tomuto úkonu by se podle možností měla přibrat osoba, která není na věci zúčastněna.

Zajištěná věc se následně převezme do úschovy. Osobě, která věc vydala nebo byla odňata, vydá orgán činný v trestním řízení potvrzení o převzetí věci nebo opis protokolu. Věc musí být v dokumentech přesně popsána, aby nemohla být s žádnou jinou věcí zaměněna. V případě, že vydané nebo odňaté věci již není v trestním řízení dále potřeba a nepřichází v úvahu její zabránění nebo propadnutí, vrátí se osobě, která věc vydala nebo komu byla odňata.¹⁰⁷

Toto ustanovení se uplatní v případě, kdy osoba převzala úplatek a má jej zrovna u sebe. Dále jej lze použít k zajištění mobilního telefonu dané osoby a

¹⁰⁶ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 78 odst. 1 a 2.

¹⁰⁷ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.50.

k jeho následnému zkoumání, např. ke zjištění komunikace mezi osobami prostřednictvím SMS zpráv, popřípadě skrze sociální sítě. Na tyto již doručené zprávy a již provedené hovory se neuplatňuje postup podle § 88a trestního řádu. Stejně tak listovní tajemství doručených zpráv lze prolomit ustanovením o vydání věci podle § 78 nebo odnětí věci podle § 79 trestního řádu.¹⁰⁸

6.2.2 Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků

V obou případech dochází ke značnému zásahu do soukromí osoby a do dalších práv chráněných listinou. V tomto případě jsou zajišťovány materiální stopy v obydlí osob nebo v jiných prostorách, mezi které patří např. prádelny, dílny, kanceláře, ale i uzavřené motorové vozidlo. Vykonat domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor a pozemků lze, je-li důvodné podezření, že se v těchto prostorách nachází věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení. Prohlídky se provádějí na základě písemného a odůvodněného příkazu soudce, a to na základě podaného návrhu ze strany státního zástupce.¹⁰⁹

Prohlídku jiných prostor a pozemků lze provést i bez příkazu soudce, a to pouze tehdy, jestliže vydání příkazu nelze předem dosáhnout a věc nesnese odkladu. Policejní orgán si musí dodatečně příkaz vyžádat. To neplatí v případě provedení domovní prohlídky, tu lze provést pouze na základě předem vydaného příkazu. Pokud soudce příkaz nevydá, nelze výsledek prohlídky jiných prostor použít v dalším řízení jako důkaz. Prohlídku jiných prostor lze provést i pouze se souhlasem uživatele dotčených prostor. Toto prohlášení musí být písemné. O takto provedeném úkonu je potřeba vyrozumět orgán příslušný k vydání příkazu nebo souhlasu.¹¹⁰

Vykonání prohlídek je možné po předchozím výslechu osoby, u které se má prohlídka vykonat, za účelem dobrovolného vydání věci. Smyslem předchozího výslechu před provedením prohlídky je možnost odvrátit zásah do ústavně zaručených práv. Tento zásah je pak za podmínek stanovených zákonem zcela legální. Výslechu není třeba, pokud věc nesnese odkladu a výsledek nelze provést

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2000, sp. zn. 7 Tz 9/2000.

¹⁰⁹ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů*. Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.52.

¹¹⁰ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 83a odst. 2 a 3.

okamžitě. Příčiny, ze kterých nebylo výslech možno provést, je potřeba uvést a odůvodnit v protokolu.¹¹¹

Orgán vykonávající domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor je povinen umožnit osobě, u níž se prohlídka vykonává, nebo některému z dospělých členů domácnosti, účast při prohlídce. Účastnit se prohlídky může i zaměstnanec, pokud se jedná o prohlídku jiných prostor. Orgán vykonávající prohlídku je povinen zajistit při prohlídce nezúčastněnou osobu. Žádná osoba nemusí být přibrána (nebo může být odepřena účast při prohlídce) pokud by mohlo dojít k ohrožení jejich života nebo zdraví.¹¹²

Po ukončení úkonu vydává orgán provádějící prohlídku potvrzení o výsledku provedení úkonu, včetně seznamu převzetí věcí, které byly prohlídkou zajištěny.

Domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor a pozemků je osoba, u níž se prohlídka koná, povinna tento úkon strpět. Pokud osoba neumožní provedení úkonu, jsou orgány po předchozí marné výzvě oprávněny překonat odpor vedoucí ke zmaření provedení prohlídky.¹¹³

Zvláštním způsobem prohlídek jsou domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor u advokátů, kteří v těchto prostorách zajišťují advokacii, a to pouze pokud se v těchto prostorách nacházejí listiny, na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta. K tomuto úkonu je potřeba si vyžádat součinnost České advokátní komory, která určí svého zástupce - ten je tehdy povinen být přítomen celému úkonu. Pokud je potřeba se seznámit s předmětnými listinami, lze to pouze za přítomnosti a se souhlasem určeného zástupce. Pokud souhlas není udělen, lze jej nahradit souhlasem soudu vyšší instance. Bude se tedy jednat o Krajský soud nebo Vrchní soud. Mezitím, než se vydá souhlas, listiny nebo jiné nosiče informací, musí být zabezpečeny takovým způsobem, aby se s nimi nemohl nikdo jiný seznámit. Tento složitý postup byl zaveden do trestního řádu novelou

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-043-0, str. 704.

¹¹² DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů.* Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.54.

¹¹³ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 85a odst. 1 a 2.

provedenou zákonem č. 79/2006 Sb. za účelem ochrany a právní jistoty klientů příslušného advokáta.¹¹⁴

6.2.3 Osobní prohlídka

Osobní prohlídka se vykonává za účelem získání věci důležité pro trestní řízení, kterou má osoba při sobě. Tuto prohlídku může policejní orgán nařídít se souhlasem státního zástupce. Nařídít ji může i sám soudce nebo státní zástupce. Bez souhlasu nebo příkazu může policejní orgán prohlídku provést, pokud věc nesnese odkladu a souhlasu nebo příkazu nelze předem dosáhnout. Důležité je, že prohlídku může vykonat pouze osoba stejného pohlaví. Jsou zde i podmínky týkající se provedení předchozího výslechu jako u ostatních prohlídek. Osoba je povinna tento úkon strpět a pokud bude klást odpor, jsou orgány činné v trestním řízení oprávněny tento odpor překonat.¹¹⁵

6.2.4 Zadržení zásilky

Pokud je k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení v konkrétní věci zjistit obsah nedoručených poštovních zásilek, jiných zásilek nebo telegramů, lze ze strany státního zástupce nařídít, aby pošta, nebo osoba provádějící přepravu zásilky, ji vydaly samotnému státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Takto zadržená zásilka nesmí být ihned otevřena. V případech, kdy nelze příkazu státního zástupce předem dosáhnout a věc nesnese odkladu, může být přeprava zásilky pozdržena na příkaz policejního orgánu. Policejní orgán je povinen do 24 hodin vyzoomět o tomto pozdržení státního zástupce. Pokud pošta nebo osoba přepravující zásilku neobdrží od státního zástupce nařízení k vydání, nesmí dopravu zásilky nijak dále zdržovat. Jedná se o případy, kdy jsou úplatky poskytovány prostřednictvím poštovních služeb nebo jsou doručovány jinými osobami jako balíky.¹¹⁶

Zadrženou zásilku je možné otevřít pouze se souhlasem soudce. Pokud se v zásilce nenacházejí věci důležité pro trestní řízení, předá se otevřená zásilka

¹¹⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-043-0, str. 712.

¹¹⁵ DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů.* Praha: Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV, 2013, s.52.

¹¹⁶ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 86.

adresátovi. V případě, že není adresát znám, vrátí se odesílateli. Je-li však obava, že předáním zásilky adresátovi nebo odesílateli by mohlo dojít ke zmaření nebo podstatnému ztížení účelu trestního stíhání, připojí se zásilka ke spisu. Pokud policejní orgán vyhodnotí, že zásilku není potřeba otevřít, odevzdá se ihned adresátovi nebo poště.¹¹⁷

6.3 Dokumentace stop pro procesní využití

Ve fázi, kdy máme zjištěné a zajištěné stopy prokazující spáchanou korupční trestnou činnost, a dokonce je zjištěno, která konkrétní osoba se daného jednání dopustila, je potřeba správně vše zadokumentovat. Trestní řád hovoří následovně: *„Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání.“*¹¹⁸ Na druhou stranu důkaz, který byl získán nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení, nemůže být v trestním řízení použit. Výjimku představuje použití takového důkazu proti osobě, která takového donucení (nebo hrozby donucení) použila.¹¹⁹

Použití stopy jako důkazu se váže na zpracování protokolu. Tento protokol musí obsahovat náležitosti uvedené v trestním řádu. Mezi tyto podstatné náležitosti patří:

- „1. pojmenování soudu, státního zástupce nebo jiného orgánu provádějícího úkon,*
- 2. místo, čas a předmět úkonu,*
- 3. jméno a příjmení úředních osob a jejich funkce, jméno a příjmení přítomných stran, jméno, příjmení a adresu zákonných zástupců, opatrovníků, obhájců a zmocněnců, popřípadě jméno a příjmení dalších osob, kteří se úkonu zúčastnili, a u obviněného a poškozeného též adresu, kterou uvede pro účely doručování, a další údaje nutné k zjištění nebo ověření totožnosti, včetně data narození nebo rodného čísla; jsou-li při prováděném úkonu zjištěny údaje o bydlišti a doručovací adrese, o místě výkonu zaměstnání či povolání nebo podnikání poškozeného,*

¹¹⁷ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 87.

¹¹⁸ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 89 odst. 1.

¹¹⁹ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 89 odst. 3.

svědka, zákonného zástupce, opatrovníka, zmocněnce nebo důvěrníka, pak se na žádost těchto osob do protokolu neuvádějí, není-li to nezbytné pro dosažení účelu trestního řízení, ale vedou se tak, aby se s nimi mohli seznamovat pouze orgány činné v trestním řízení a úředníci Probační a mediační služby činní v dané věci; to platí také pro údaje o osobních, rodinných a majetkových poměrech poškozeného a svědka; je-li to nezbytné pro řádné uplatnění práva na obhajobu osoby, proti níž se trestní řízení vede, sdělí se této osobě potřebné údaje; o sdělení údaje a jeho důvodech se učiní záznam do protokolu,

4. stručné a výstižné vylíčení průběhu úkonu, z něhož by bylo patrné i zachování zákonných ustanovení upravujících provádění úkonu, dále podstatný obsah rozhodnutí při úkonu vyhlášených, a byl-li hned při úkonu doručen opis rozhodnutí, osvědčení o tomto doručení; pokud se provádí doslovná protokolace výpovědi osoby, je třeba to v protokole označit tak, aby bylo možné bezpečně určit počátek a konec doslovné protokolace,

5. návrhy stran, udělené po poučení, popřípadě vyjádření poučených osob,

6. námítky stran nebo vyslychaných osob proti průběhu úkonu nebo obsahu protokolu.¹²⁰

Samotný právní předpis uvádí, kdy se protokol nepíše a jedná se o případy, kdy zákon nestanoví jinak. Není tedy povinností sepsat při každém provedeném úkonu protokol. V souvislosti s vyšetřováním korupce se protokol nemusí sepisovat:

- v případě záměny zásilky podle § 87a,
- při prováděném předstíraném převodu podle § 158c,
- při sepisování výsledku o použití agenta podle § 158e,
- v případě výslechu osoby, jejíž obsah vysvětlení nemá povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu.¹²¹

Protokol se sepisuje při:

¹²⁰ Zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád § 55 odst. 1.

¹²¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-043-0, str. 388.

- vydání věci podle § 78 nebo odnětí věci podle § 79,
- provedení domovní prohlídky podle § 83,
- provedení prohlídky jiných prostor a pozemků podle § 83a,
- provedení osobní prohlídky podle § 83b,
- výslechu svědka, který má povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu.¹²²

Pokud je při provedeném úkonu pořízen zvukový nebo obrazový záznam, uvádí se tato okolnost v protokolu o sepsaném úkonu. Vedle místa, času a způsobu provedení se uvádí i údaje o použitém technickém prostředku, který byl použit k zaznamenání průběhu úkonu. Nosič záznamu se připojí k protokolu, nebo se v protokolu uvede místo jeho uložení. Záznamy slouží k dokumentaci průběhu úkonu a neměly by být žádným způsobem upravovány - jako např. zkracovány, stříhány nebo doplňovány doprovodným textem. V případě upraveného záznamu může dojít ke snížení jeho důkazní hodnoty. Záznamy zachycující provedení úkonu se nejčastěji používají při:

- sledování osob a věcí podle § 158d,
- odposlechu podle § 88,
- záznamu o telekomunikačním provozu podle § 88a,
- provedení domovní prohlídky podle § 83,
- provedení prohlídky jiných prostor a pozemků podle § 83a,
- při výslechu osoby,
- popřípadě jinde, kde sám orgán činný v trestním řízení uzná za vhodné.¹²³

¹²² Jedná se o případy, kdy svědka nebude, kvůli objektivním okolnostem, možnost vyslechnout v rámci hlavního líčení. Mezi takové okolnosti mohou spadat, vysoký věk osoby, zdravotní komplikace, nemoc, při které hrozí smrt, psychický stav osoby aj.

¹²³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-043-0, str. 406.

7 Nástroje využívané ke zjišťování majetku

Korupce je specifickou metodou páchaní trestné činnosti, kdy se jedná o kriminalitu ekonomického charakteru. Je potřeba k tomu použít i specifické metody zaměřené na ekonomickou stránku prošetřovaných osob - konkrétně se zaměřit na nabývání majetku a samotný majetek. Vedle nástrojů trestního práva procesního existují i další prostředky, které s tímto právem souvisí, ale zákon je sám nijak přímo neupravuje. Jako příklad si můžeme uvést: podezíráme-li nějakou osobu z pravidelného úplatkářství, lze se v tom utvrdit tím, že tato osoba bude vlastnit a nakupovat majetek, který si vzhledem ke svému základnímu příjmu nemůže dovolit, a zároveň jí nevzniká žádný závazek. Pokud se prokáže, že daná osoba nabyla majetek z výnosu, který pochází z trestné činnosti, lze následně tento majetek za pomoci trestně-právních nástrojů zajistit, kdy může být uloženo jeho propadnutí státu.

Zároveň korupční jednání zasahující do podnikání, konkrétně do oblastí finančních investic, jsou odhalována náhodně. Pokud jsou následně prošetřována standardními metodami, nejsou výsledky nijak uspokojivé, a to z důvodů:

- způsoby páchaní mají specifický charakter,
- indikátory těchto korupčních jednání jsou jen stěží postřehnutelné,
- samotné korupční jednání mnohdy nelze odlišit od běžných finančních a obchodních operací,
- jednání probíhají v uzavřeném prostoru beze svědků,
- jednání má prakticky vždy konspirativní charakter,
- korupční prostředky mají ve většině případů peněžní podobu a dosahují značných objemů.¹²⁴

Vzhledem k tomu, že zde dochází k přesunu velkého objemu peněz je vhodné se zaměřit na nástroje, které jsou schopny zmapovat finanční toky korupčních prostředků a identifikovat je. V případě, že jsou identifikovány, lze je

¹²⁴ BUDKA, Ivan a kol. autorů, ed. *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002, s. 232.

zákonnými prostředky eliminovat. V rámci této práce si zde uvedeme dva nástroje ke zjišťování majetku, a to:

- finanční šetření
- metoda tzv. „čistého jmění“.

7.1 Finanční šetření

Cílem finančního šetření je zjištění finančních a jiných ekonomických operací, které přímo souvisí s páchanou trestnou činností. Zároveň se tento nástroj ke zjišťování majetku využívá u sériově páchané trestné činnosti. Zjišťovat majetek u osoby, která jednorázově uplatila kontrolujícího úředníka malým finančním obnosem je bezpředmětné, neboť toto šetření nemá vypovídající hodnotu. Při provádění finančního šetření je vhodné mít znalosti z oboru bankovníctví, účetnictví, kapitálových trhů a dalších ekonomických oborů. Z hlediska legislativy se finanční šetření opírá o zákon o policii a trestní řád. Finanční šetření lze rozdělit na dvě varianty, a to:

- finanční šetření nezávislá na trestním řízení,
- finanční šetření integrovaná do trestního řízení,

přičemž rozdíl spočívá v době použití.¹²⁵

7.1.1 Finanční šetření nezávislá na trestním řízení

Jedná se o finanční šetření, které je zahajováno v době, kdy z objektivních okolností nevzniklo podezření o spáchání konkrétního trestného činu. V tomto případě postupuje policejní orgán, konkrétně Policie ČR, podle zákona o policii a nekoná prozatím žádné úkony podle trestního řádu. Šetření se zaměřuje na odhalování latentní kriminality, převážně v oblasti legalizace výnosů z trestné činnosti. V případě korupce se jedná o utrácení nebo převody, či dokonce směny finančních prostředků získaných jako úplatek. Získání informací při tomto šetření je omezené pouze na veřejné registry nebo instituce, které Policii ČR poskytují informace podle zvláštních zákonů. Může se jednat o informace z katastru

¹²⁵ DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-67-8, s. 53.

nemovitostí, registru vozidel, obchodního rejstříku a dalších. Nejedná se však o informace, na které se vztahuje tajemství, jako je to v případě bankovních institucí, kdy tímto šetřením nelze získávat informace o finančních transakcích. Takto získané informace mají převážně operativní charakter a neslouží jako důkaz v trestním řízení.¹²⁶

7.1.2 Finanční šetření integrovaná do trestního řízení

Toto finanční šetření je prováděno v době, kdy byly podle § 158 odst. 3 trestního řádu zahájeny úkony trestního řízení. Ve fázi zahájení tohoto finančního šetření disponuje policejní orgán informacemi zakládajícími důvodné podezření ze spáchání konkrétního trestného činu. Tímto šetřením jsou vedle informací z dostupných registrů získávány informace podléhající bankovnímu nebo poštovnímu tajemství. Jsou tedy získávány informace o finančních tocích konkrétní osoby, včetně nabývání majetku. Tímto způsobem lze odhalit finanční souvislosti, zjištění a zadokumentování finančních prostředků určených ke korupci, jako je ustanovení účtů a jejich majitelů, výběr nebo převod z bankovního účtu korumpující osoby a příjem na účet korumpovaného. Zjištěné prostředky pocházející z korupce lze později zajistit a nechat jej propadnout.¹²⁷

7.2 Metoda čistého jmění

Pojem „čisté jmění“ není v současné právní a ekonomické praxi používán. Jedná se o jednu z metod odhalování výnosů z neznámých zdrojů, která vychází z účetních postupů a technik. Používá se převážně ve Spojených státech amerických. Tato metoda je založena na principu lokalizace neznámých zdrojů finančních prostředků podle nárůstu čistého jmění. Vychází přitom z informací o pokladní hotovosti, hotovosti v bankách, ocenění aktiv a známých výdajů. Vzhledem k tomu, že tato metoda používá pojmy, které se vyskytují v naší právní a ekonomické praxi, lze ji přenést i do našich podmínek. V rámci výpočtu se vychází z vlastního majetku firmy označovaného jako aktiva (A_v), ze kterého se

¹²⁶ BUDKA, Ivan a kol. autorů, ed. *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002, s. 232.

¹²⁷ DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-67-8, s. 57-58.

následně odečítají aktiva z minulého účetního období (A_{v1}), dále se odečítají známé výdaje (ZV), a v poslední řadě se odečítají prostředky ze známých zdrojů (PZZ), kdy výsledkem jsou výnosy z neznámých zdrojů (VNZ). Vzorec je pak následující:

$$VNZ = A_v - A_{v1} - ZV - PZZ.$$

Tato metoda své uplatnění najde pouze u zjišťování majetku firem, které vedou účetnictví. Nelze takto zjišťovat majetek fyzických osob, neboť tyto pohyb svého majetku, finančních prostředků, výnosů a závazků si nemusí zaznamenávat.¹²⁸

7.3 Zhodnocení efektivity nástrojů ke zjišťování majetku

V současné době, kdy dochází k digitalizaci společnosti, mohou být nástroje ke zjišťování majetku velmi užitečné. Tímto způsobem lze identifikovat majetek, který může pocházet z trestné činnosti. Veškeré bankovní účty jsou evidované na konkrétní osobu, včetně osob s dispozičními právy k těmto účtům, a evidovaných přístrojů s jejich IP adresami, které mají přístup k bankovnímu účtu skrze internetové bankovníctví. Dále nabývání některého majetku, jako jsou nemovitosti, motorová vozidla aj., jsou evidována v rejstřících. Vedle toho jsou zveřejňovány účetní uzávěrky firem, pro které je zveřejnění této uzávěrky povinné podle zvláštního zákona. Pokud policejní orgán ví, kde má informace vyhledat a umí s nimi pracovat, lze zjistit veškerý majetek osoby, a dokonce i způsob nabytí. V rámci korupce je to efektivní pouze u poskytnutí objemného úplatku nebo při pravidelném korupčním jednání. U jednorázových úplatků v řádech několika tisíců korun tyto nástroje uplatnění nenajdou. Zjistí se, že finanční prostředky pochází z neznámých zdrojů, ale kvůli nepravdivým výpovědím osob se většinou nepodaří prokázat jejich původ jako úplatek. V rámci trestního řízení mají informace získané za využití těchto nástrojů pouze operativní charakter a nedokazují samotné skutečnosti o spáchaném trestném činu. Mohou být dobrým vodítkem k tomu, že

¹²⁸ DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-67-8, s. 59-62.

k trestnému činu může docházet. Na policejním orgánu následně leží břímě zjistit o jaký trestný čin se jedná a vyhledat stopy prokazující tento trestný čin.

8 Rozhovory s odborníky

V rámci terénního šetření byli osloveni odborníci vystupující v policejním orgánu, Policie ČR, služby kriminální policie a vyšetřování, kteří se specializují na vyšetřování hospodářské kriminality, mimo jiné i na korupční trestné činy. V rámci řízeného rozhovoru byly kladeny otázky týkající se již rozebírané problematiky v této práci. Osloven byl vyšetřovatel Odboru hospodářské kriminality, Krajského ředitelství policie Libereckého kraje, kpt. Mgr. M. Votrubec, a vyšetřovatel Oddělení hospodářské kriminality, Územního odboru Liberec, por. Bc. P. Poláček. Oba tito vyšetřovatelé zastupují policejní orgán, kdy zahajují trestní stíhání korupčních trestných činů a vedou vyšetřování. Vedle toho byl osloven vedoucí Odboru vnitřní kontroly Krajského ředitelství policie Libereckého kraje, mjr. Bc. M. Soukal. Skladba položených otázek se u této osoby liší, na rozdíl od položených otázek vyšetřovatelům služby kriminální policie a vyšetřování, neboť Odbor vnitřní kontroly nevystupuje jako orgán činný v trestním řízení, ale pouze jako kontrolní instituce. Zde se otázky zaměřují na postup při zjištění korupčního jednání příslušníka, případně korupčního jednání vůči příslušníkovi.

8.1 Rozhovor s kpt. Mgr. Milanem Votrubicem

Popis místa, kde pracujete a jak dlouho?

Pracuji na Odboru hospodářské kriminality služby kriminální policie a vyšetřování pod Krajským ředitelstvím policie Libereckého kraje, kde pracuji již 10 let.

Popis kriminality, kterou se zabýváte?

Zabývám se vyšetřováním kriminality hospodářského charakteru, konkrétně daňovou kriminalitou. Dále vyšetřuji korupci, ale to minimálně, neboť této kriminality je trestně stíháno velmi malé množství.

Kolik případů souvisejících s korupcí prověřujete/vyšetřujete ročně?

V rámci celého odboru je oznámeno asi 2-3 případy korupce ročně, z čehož je většina odložena podle §159a/1 trestního řádu, neboť se nepodaří prokázat to, že k samotnému trestnému činu došlo.

Jak se o korupčních trestných činech dozvídáte? Zda vlastní činností nebo oznámením ze strany osob?

O korupčních trestných činech se dozvídáme od oznamovatelů, tedy fyzických osob. Výjimkou nejsou ani oznámení ze strany státních orgánů nebo jiných subjektů. Oznamovatelé se domnívají, že při zadávání nebo plnění veřejné zakázky došlo ke korupčnímu jednání, kdy v těchto zakázkách jim něco neseďí a jdou to oznámit na Policii ČR.

Kolik podnětů týkajících se korupčních trestných činů je odkládáno podle § 159a/1 trestního řádu? Jste schopni to odhadnout v procentech?

Za mě převážná většina, a to z toho důvodu, že spousta oznámení o korupci je prováděno s odstupem času několika měsíců, klidně i rok od samotného spáchání. Vzhledem k tomu, že tato oznámení jsou činěna po tak dlouhé době, je vyhledání upotřebitelných důkazů, prokazujících samotné korupční jednání, nemožné. Stejně tak i osoby zúčastněné na korupci vypovídají takovým způsobem, aby z toho vyšly bez úhony, neboť i těmto osobám hrozí trestní stíhání. Po tak dlouhé době lze zjistit, že osoby korupčního vztahu mezi sebou nějaký vztah měly, ale nelze jim dokázat, že tento vztah byl korupčního charakteru. Setkáváme se zde s nepřímými důkazy, které jsou samostatné v rámci korupce neupotřebitelné. Odložení podle § 159a/1 trestního řádu se týká nejméně 90 % případů. Svůj podíl má na tom také to, že jsou ovlivňovány zakázky nekorupčně ve vztahu k zadavateli zakázky. Například, že se účastníci soutěže o zakázku domluví předem, kdo danou soutěž vyhraje, ale zadavatel o tom neví. Ostatní se přihlásí s nějakým projektem, od kterého neočekávají, že by vyhráli. Mezi soutěžiteli chybí ten samotný úplatek, který je poskytnut, aby některá ze společností vyhrála tu zakázku.

S jakými stopami/důkazy se nejčastěji setkáváte a v jaké formě?

Nejčastěji se setkávám s listinnými důkazy, konkrétně smlouvami o provedených zakázkách a jinými dokumenty, které souvisí s jednáním, za které byl poskytnut úplatek. Tyto sepsané dokumenty mají vlastně charakter normálního zákonného jednání. Vedle toho jsou skutečnosti zjištěné za pomoci operativně pátracích prostředků a jiných opatření, použitých v rámci trestního řízení. Musí se však jednat o korupci, která dále probíhá i v době prováděného prověřování a dokumentace ze strany policejního orgánu. Jedná se tedy o stále aktivní korupci. Pokud někdo oznámí, že před několika měsíci přijal nějaký úředník úplatek, aby někomu poskytnul výhodu, tak toto nelze prokázat, pokud ten člověk neudělal nějakou významnou chybu. V tomto případě existují pouze listinné důkazy, které jsou však v pořádku, a z ničeho jiného nelze dovodit, že ke korupčnímu jednání došlo.

Jaké operativně pátrací prostředky a opatření podle trestního řádu používáte nejčastěji při prověřování/vyšetřování korupčních trestných činů? Jaké jsou podle Vás efektivní?

Nejčastěji se setkávám s použitím sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu a odposlechy podle § 88 trestního řádu. Opět se ale jedná o případy, kdy korupční jednání je stále aktivní, tudíž se o něm musíme dozvědět v době, kdy je mezi osobami domlouváno něco, z čeho může vyplynout korupční jednání. Pokud přijde oznámit nějaká osoba, že jí bylo slíbeno poskytnutí úplatku za to, že něco udělá, lze ji použít ke spolupráci a provést i předstíraný převod podle § 158c trestního řádu. Jak jsem již uvedl, tyto prostředky jsou používány při dokumentaci korupčních trestných činů a slouží jako důkazy proti sepsaným dokumentům mezi stranami korupčního vztahu. Za mě efektivní je sledování osob a věcí, například použití prostorových odposlechů.

Setkal jste se s použitím agenta při prověřování/vyšetřování korupčních trestných činů?

Na to si nevzpomínám, ale myslím si, že ne.

Jak často používáte finanční šetření při prověřování/vyšetřování korupčních trestných činů? Má finanční šetření podle Vás rozhodující vliv na usvědčení pachatele?

Pokud máme zjištěnou konkrétní osobu, která je podezřívána z korupčního trestné činu, používáme finanční šetření. Tímto šetřením se zjišťuje současný stav majetku dané osoby a případně nově nabytý majetek, který může osoba nabýt z finančních prostředků pocházejících z úplatků. V rámci trestního řízení nemá finanční šetření zpravidla vliv na usvědčení pachatele. Tímto šetřením se zjišťuje, že daná osoba nabyla nějaký majetek, který si vzhledem ke svým příjmům nemůže dovolit. Otázkou zůstává, kde ty příjmy získala. V dnešní době si žádná z osob většinou nenechává zasílat úplatky na bankovní účet. Pokud osobu nechytíte přímo v době, kdy má peníze z úplatků ještě u sebe, nelze prokázat jejich původ. To bylo i v medializovaném případě D. Ratha, který byl policejním orgánem zadržen v době, kdy měl peníze z úplatku ještě u sebe.

Co byste v rámci prověřování/vyšetřování korupčních trestných činů vylepšil? Ať už se jedná o změnu právního předpisu, judikatury nebo postupu?

Zde je problém v samotném charakteru korupčního trestného činu. Jsou zde dvě osoby, kterým jejich korupční vztah vyhovuje. Pro obě stany z toho plyne zisk. Umím si představit, že by v rámci společnosti mohly být osoby, které jsou náchylné k samotnému přijetí úplatku podrobeni takovému drobnohledu, jako je to v případě politiků při dokládání, jakým způsobem nabyly svůj majetek. Dále by bylo vhodné posílit roli v trestním řízení samotných korumpovaných osob, za účelem zvýšení jejich ochoty spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. Osoby, které nabízejí úplatek nebo jej požadují, nikdy sami věc oznámit nepřijdou, oni k tomu nemají žádný důvod. Vedle toho tu máme osoby, kterým byl nabídnut úplatek nebo je od nich požadován, nebo nějaký ten úplatek vzaly, či dali, ale už další nechtějí. Osobám, které již úplatek vzaly nebo daly však hrozí trestní stíhání a nejsou tak nijak motivováni věc oznámit, a naopak mohou být druhou stranou manipulovatelní k pokračování v korupčním vztahu. Určitě by proto bylo vhodné zavést v trestním předpise účinnou lítost u úplatkářských trestných činů, jako tomu bylo ve starém trestním zákoně. V současné době může státní zástupce využít

institutu dohody o vině a trestu a institutu spolupracujícího obviněného. V rámci toho osobě, pokud bude vypovídat proti ostatním osobám korupčního vztahu, můžeme ji zaručit pouze podmíněný trest - tedy to, že nepůjde do vězení, ale beztrestnost jí zaručit nemůžeme.

8.2 Rozhovor s por. Bc. Petrem Poláčkem

Popis místa, kde pracujete a jak dlouho?

V současné době jsem zařazen na Oddělení hospodářské kriminality služby kriminální policie a vyšetřování pod Územním odborem Liberec, tzv. okresní kriminálka. Na tomto útvaru pracuji již 4,5 roku, přičemž u Policie České republiky pracuji již 14. rokem.

Popis kriminality, kterou se zabýváte?

Zabývám se vyšetřováním hospodářské kriminality. Převážně vyšetřuji trestné činy v podobě pojistných podvodů v souvislosti s dopravními nehodami nebo trestné činy v oblasti hazardu, jako je například neoprávněné provozování hazardní hry podle § 252 trestního zákoníku. Zatíženost našeho oddělení je velká, vzhledem k neobsazenosti několika tabulkových míst a vyšetřování hospodářské trestné činnosti, které je zdlouhavé, nevěnuji se pouze výše uvedeným trestným činům. Provádím i vyšetřování klasických podvodů, úvěrových podvodů, daňových trestných činů nebo i úplatkářství. Zjednodušeně řečeno vyšetřuji všechny trestné činy hospodářského charakteru, jako všichni ostatní kolegové na tomto oddělení. Na tomto oddělení není specializace, že by se daný vyšetřovatel soustředil pouze na určitou problematiku.

Kolik případů souvisejících s korupcí prověřujete/vyšetřujete ročně?

Já osobně jsem za svou dobu působení zde na oddělení stíhal celkem 3 úplatkářské trestné činy, kdy se to točilo kolem jedné osoby, která přijímala úplatky od odsouzených osob, za to, že jim vykazala odpracované obecně prospěšné práce. Když jsem se ptal ostatních kolegů na oddělení, tak mi řekli, že se s

úplatkářstvím potkávají výjimečně. Odhadem můžu říct, že se tady objeví 1 případ za rok.

Jak se o korupčních trestných činech dozvídáte? Zda vlastní činností nebo oznámením ze strany osob?

Pokud to přirovnám ke svým zkušenostem, tak se dá říct, že vlastní činností policejního orgánu. Nejedná se však o samotnou vyhledávací činnost, ale že se na danou věc přišlo při prověřování jiné trestné činnosti, kdy tyto úplatkářské trestné činy vyplynuly na povrch. V mém případě se jednalo o odposlechy podle § 88 trestního řádu. Občas něco oznámí i oznamovatelé. Co si pamatuji, tak poslední oznámení nebylo natolik přesné, aby byly zahájeny úkony trestního řízení podle § 158/3 trestního řádu a celá věc skončila v rámci šetření podle § 158/1 trestního řádu, neboť se ani neprokázalo, že by se jednalo o trestný čin.

Kolik podnětů týkající se korupčních trestných činů je odkládáno podle § 159a/1 trestního řádu? Jste schopen to odhadnout v procentech?

Na toto nejsem schopen odpovědět, já jsem se setkal se 3 případy korupce a ty jsem trestně stíhal, nic jsem neodkládal.

S jakými stopami/důkazy se nejčastěji setkáváte a v jaké formě?

Obecně se nejčastěji setkávám s listinnými důkazy. V případě zmíněných korupčních trestných činů se jednalo o výkazy odpracovaných obecně prospěšných prací, jež byly předloženy probační a mediační službě a jimiž bylo dokládáno, že dotyčný dané práce odpracoval. Vedle toho byly záznamy z odposlechů dle § 88 trestního řádu, které dokazovaly pravý opak. Dále potom výpovědi. Abych tedy zodpověděl otázku, obecně jsou pro nás na OHK nejběžnější listinné důkazy, ale v mých 3 případech korupčního jednání, byly stěžejní zmíněné odposlechy.

Jaké operativně pátrací prostředky a opatření podle trestního řádu používáte nejčastěji při prověřování/vyšetřování korupčních trestných činů? Jaké jsou podle Vás efektivní?

Jak jsem již uvedl, osvědčily se mi odposlechy podle § 88 trestního řádu, avšak ty byly vyžádány v daném případě z důvodu jiné trestné činnosti. V rámci korupce jsem operativně pátrací prostředky já osobně nepoužil, efektivní by mohlo být sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu. Problémem je, že obecně se na Oddělení hospodářské kriminality operativně pátrací prostředky moc nepoužívají, jelikož nejčastěji vyšetřujeme jednání, ke kterým již došlo - a k pokračování nadále nedochází. Když se potom dostaneme do situace, kdy by bylo na místě použití operativně pátracích prostředků, setkáváme se s tím, že Okresní státní zastupitelství v Liberci nám mimo sledování osob a věcí jiné operativně pátrací prostředky povolit nechce. Jako příklad mohu uvést situaci, kdy kolega žádal o povolení k provedení předstíraného převodu podle § 158c trestního řádu v situaci, kdy se to nabízelo a bylo by to velmi efektivní, ale nebylo mu ze strany okresního státního zastupitelství vyhověno.

Setkal jste se s použitím agenta při prověřování/vyšetřování korupčních trestných činů?

Já osobně ne, ale ani v jiných trestních věcech jsem se s jeho použitím neseťkal.

Jak často používáte finanční šetření při prověřování/vyšetřování korupčních trestných činů? Má finanční šetření podle Vás rozhodující vliv na usvědčení pachatele?

Finanční šetření se používá velmi často, a to zejména u těch trestných činů, kde je třeba zkoumat zavinění. Informace z něho zjištěné, jsou pro další postup velmi důležité. Jako příklad uvedu podvody, kdy pachatel tvrdí, že jednání nečinil s úmyslem někomu způsobit škodu, chtěl řádně splácet, avšak z finančního šetření je zjištěno, že má obrovské dluhy a exekuce. S ohledem ke korupčním trestným činům není finanční šetření tak podstatné, nicméně může přiblížit finanční situace obou aktérů - a zejména motiv příjemce pro přijetí úplatku.

Co byste v rámci prověřování/vyšetřování korupčních trestných činů vylepšil? Ať už se jedná o změnu právního předpisu, judikatury nebo postupu?

Zajímavé pro mě je, že se často mluví o korupci, přitom se s ní setkávám úplně minimálně. Nejsem si ani vědom toho, že by se s ní setkávali moji kolegové na oddělení nějak častěji. Ani lidé ji nijak často neoznamují. Možná je to i povahou toho samotného trestného činu, kdy toto jednání je mezi 2 stranami, pro které je výhodné a zároveň je trestné pro obě strany. Myslím, že by pomohlo, nějakým způsobem motivovat osoby, aby se danou věc nebály oznámit - i když ji třeba samy spáchaly. Může se jednat o úředníky nebo jiné osoby, které párkrát přijaly úplatek, ale ze strany těch, co je podplácejí, je na tyto osoby vyvíjen nátlak, aby úplatky přijímaly dál a dělaly to, co mají dělat. V tomhle případě, by bylo vhodné se inspirovat modelem trestního práva, jako je tomu v Anglii nebo v Americe, kde po přiznání pachatele a uvedení nepochybně pravdivých skutečností, by mu šlo zaručit beztrestnost. V dnešní době může trestní právo České republiky nabídnout pouze institut dohody o vině a trestu a spolupracujícího obviněného, ale to je v daném případě málo, jelikož nikdo nechce být stíhán i když ho může sžít svědomí. Vedle toho dohodu o vině a trestu, podle mého názoru, zneužívají samotní pachatelé, po dohodě se svými obhájci, kdy tak činí v době před podáním návrhu na podání obžaloby, tedy v době těsně před ukončením vyšetřování ze strany policejního orgánu.

8.3 Rozhovor s mjr. Bc. Michalem Soukalem

Popis místa, kde pracujete a jak dlouho?

Pracuji na Odboru vnitřní kontroly pod Krajským ředitelstvím policie Libereckého kraje, kde jsem ve funkci vedoucího odboru. Na této pozici jsem od června 2018.

Čím se zabývá Váš útvar?

Činnost našeho útvaru je upravena interním pokynem, a to Pokynem policejního prezidenta č. 44/2018. Zabýváme se systémovým zjišťováním skutečného stavu věci, prováděné kontrolním útvarem nebo kontrolním pracovištěm, za účelem porovnávání aktuálního stavu se stavem žádoucím.

Jak často se setkáváte s oznámením týkajícím se korupčního jednání příslušníka Policie České republiky?

Za dobu svého působení jsem se s korupčním jednáním příslušníka neseťkal ani jednou. Vedle toho se setkávám s pokusy o korupční jednání ze strany civilních osob, které se snaží uplatit policisty. Většinou se to děje při silničních kontrolách. V tomto případě se jedná o průměrně 3 případy ročně, kdy 90 % tvoří cizinci. Může to být i tím, že zde máme cizince z východní části Evropy, kde korupční jednání v rámci ozbrojených složek může být přípustné.

Kolik z těchto oznámení se nepotvrdí? Jste schopni to odhadnout v procentech?

Jak jsem již uvedl, s oznámením na korupční jednání příslušníků Policie ČR jsem se neseťkal. Jinak na korupční jednání spáchaná vůči policistům, pokud jsou činěna ze strany příslušníka cestou integrovaného operačního střediska, tak se potvrdí úplně všechna. Policisté jsou si v tu dobu jisti, že vše je řádně zadokumentováno. Dokumentaci zajišťují nejvhodněji osobní kamery, když je mají policisté zapnuté a nahrávají.

Jaký je postup v případě, že je oznámeno možné spáchání korupčního jednání ze strany příslušníka Policie České republiky?

Pokud je to předáno na tísňovou linku 158, tak operační důstojník vyrozumí dosahového důstojníka, konkrétně Odbor vnitřní kontroly a Generální inspekce bezpečnostních sborů v dosahu. Na místo se dostaví dosah za Odbor vnitřní kontroly a podle zjištěného stavu se vyrozumí Generální inspekce bezpečnostních sborů nebo příslušníci GIBSu se vyžádají na místo, a věc se jim následně předává z místa. Pokud je oznámení činěno písemně, Odbor vnitřní kontroly v dané věci nepodniká žádné kroky a automaticky se věc předává, cestou ředitele Krajského ředitelství policie, Generální inspekci bezpečnostních sborů, která ve věci následně činí kroky v trestním řízení.

Jaký je postup v případě, že se dané korupční jednání potvrdí?

Z naší strany žádný, od počátku věc zpracovává Generální inspekce bezpečnostních sborů.

Pokud se jednání potvrdí a je předáno GIBS, spolupracujete na dané věci s nimi i nadále?

Ne, jedná se o úkony v trestním řízení, ke kterému nejsme příslušní. Poskytujeme maximálně nějakou součinnost na základě jejich vyžádání. Součinnost se týká například dotazu, zda daný podezřelý příslušník Policie ČR byl v dané době ve službě a případně místo, kde sloužil.

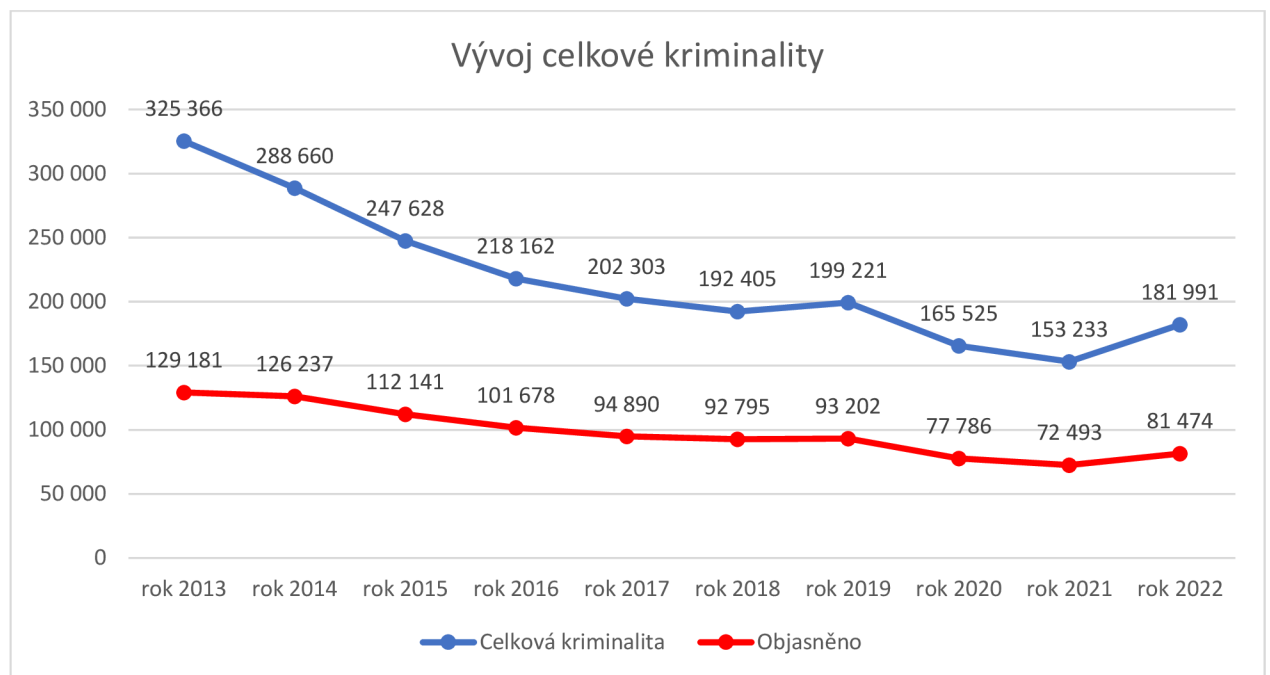
Setkal jste se někdy se zkouškou spolehlivosti provedenou na příslušnících Policie České republiky?

Já jsem se s ní osobně nikdy neseťkal a myslím si, že v rámci Libereckého kraje asi ani provedena nebyla - nebo se mi to aspoň nijak nedoneslo. Víím, že se tato zkouška spolehlivosti provádí ze strany Generální inspekce bezpečnostních sborů v ostatních částech České republiky. Slyšel jsem i o tom, že příslušníci GIBSu se vydávají například za cizince, kdy mají i vozidlo s registračními značkami cizí země a policistovi při kontrole předloží osobní doklady s podstrčenou označenou bankovkou a zkouší, jak se daný příslušník zachová.

9 Analýza vývoje korupčních trestných činů za posledních 10 let

Policejní orgán, Policie České republiky, každý měsíc zveřejňuje statistické údaje týkající se celkové registrované kriminality za daný rok, včetně její objasnenosti. Mezi nimi se nachází i úplatkářské trestné činy podle 10. hlavy zvláštní části trestního zákoníku. Vedle toho jsou zveřejňovány statistické údaje ostatních korupčních trestných činů, kdy jsou zveřejňovány jako celek za jednotlivé znění určitého paragrafu, jako je třeba trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248, přičemž v tomto případě lze za korupční trestný čin označit pouze skutkovou podstatu tohoto trestného činu obsaženou v odst. 1, písm. e).

Graf 1 Vývoj celkové kriminality v letech 2013-2022

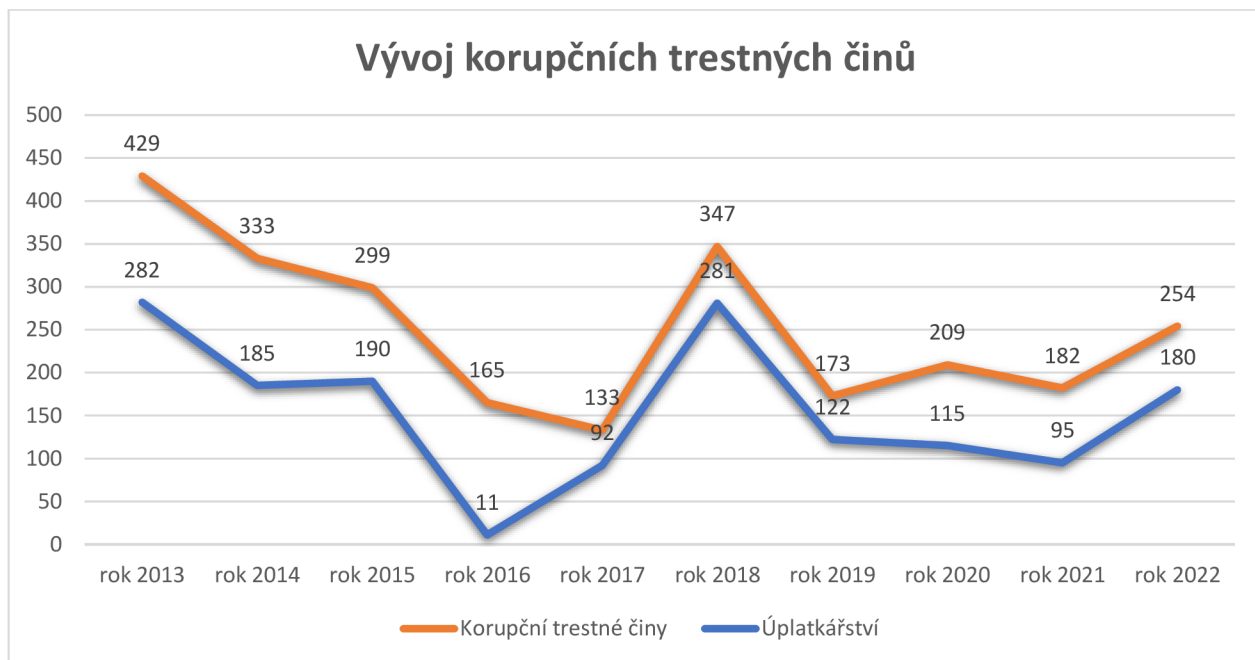
Zdroj: Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 Policie ČR¹²⁹

Pro porovnání vývojových trendů korupčních trestných činů byl vytvořen graf vývoje celkové kriminality, kdy modrá křivka znázorňuje celkový počet registrovaných trestných činů a červená křivka znázorňuje, kolik z těchto trestných

¹²⁹ Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 [online]. Praha: Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

činů bylo objasněno. Celková kriminalita má od roku 2013 klesající tendenci s občasným meziročním výkyvem.

Graf 2 Vývojové trendy korupčních trestných činů v letech 2013-2022

Zdroj: Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 Policie ČR¹³⁰

Korupční trestné činy nijak nekorrespondují s vývojem celkové kriminality. Je zde vidět klesající tendence, kterou vystřídá i strmý meziroční nárůst. Oranžová křivka ukazuje celkový počet registrovaných trestných činů, které lze označit za korupční. Modrá křivka představuje celkový počet registrovaných úplatkářských trestných činů. Vývoj registrovaných úplatkářských trestných činů kopíruje celkově registrované korupční trestné činy. Průměrně úplatkářské trestné činy tvoří 59,02 % z celkového počtu korupčních trestných činů. Největší rozdíl je zaznamenán v roce 2016, kdy podíl úplatkářských trestných činů činil pouze 6,67 % z celkového počtu registrovaných korupčních trestných činech. Naopak největší podíl úplatkářství na celkovém počtu korupční trestné činnosti byl v roce 2018, kdy činil 80,98 %. Od roku 2012 má korupční trestná činnost, stejně jako celková kriminalita, klesající charakter, s tím rozdílem, že jsou zde častější výkyvy mezi jednotlivými roky, než je tomu u celkově registrované kriminality. V roce 2018 došlo ke strmému nárůstu korupčních trestných činů - i přes to, že celkový počet

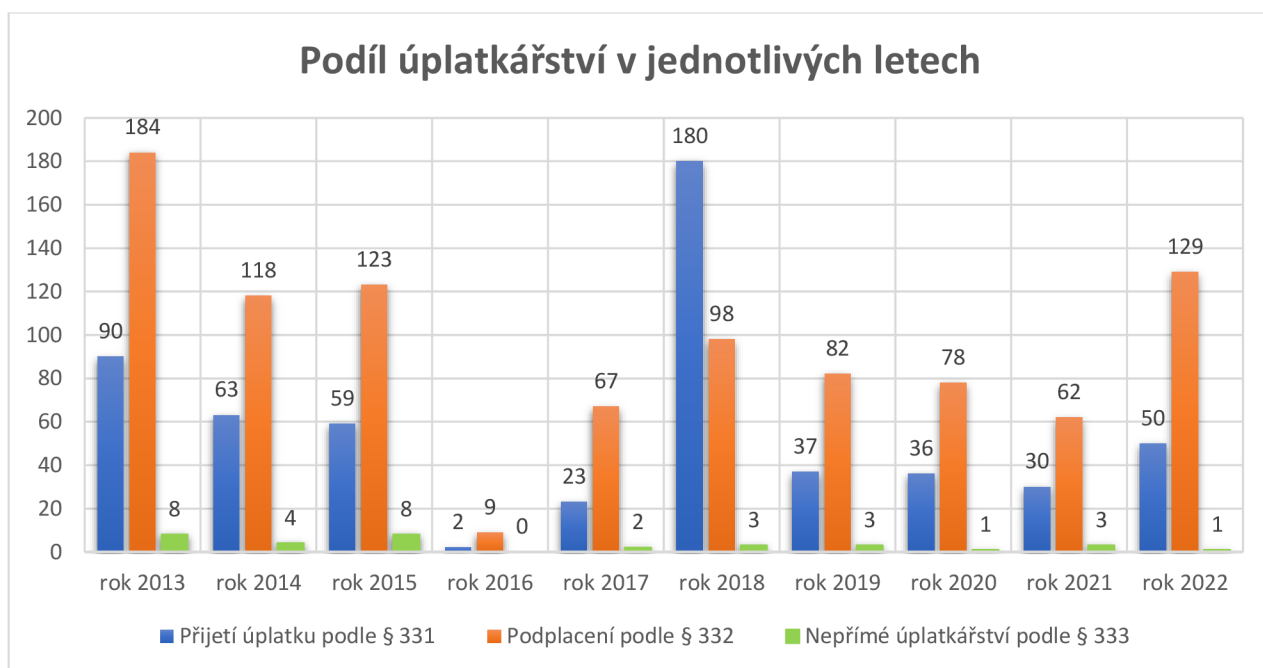
¹³⁰ Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 [online]. Praha: Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

spáchaných trestných činů má klesající charakter. V tomto roce byl nárůst korupčních trestné činnosti o 161 %. V letech 2019-2022 došlo ke střídání poklesu a nárůstu korupčních trestných činů. Otázkou zůstává, z jakého důvodu došlo k nárůstu registrovaných korupčních trestných činů. Zda se v roce 2018 podařilo policejnímu orgánu odhalit více spáchaných trestných činů související s korupcí, nebo zda opravdu došlo k samotnému nárůstu korupčních trestných činů.

9.1 Vývojové trendy úplatkářských trestných činů

V následující části se zaměříme na vývoj úplatkářských trestných činů, které jsou statisticky vykazovány samostatně, přičemž se zároveň jedná o všeobecné korupční trestné činy.

Graf 3 Podíl úplatkářských trestných činů v letech 2013-2022

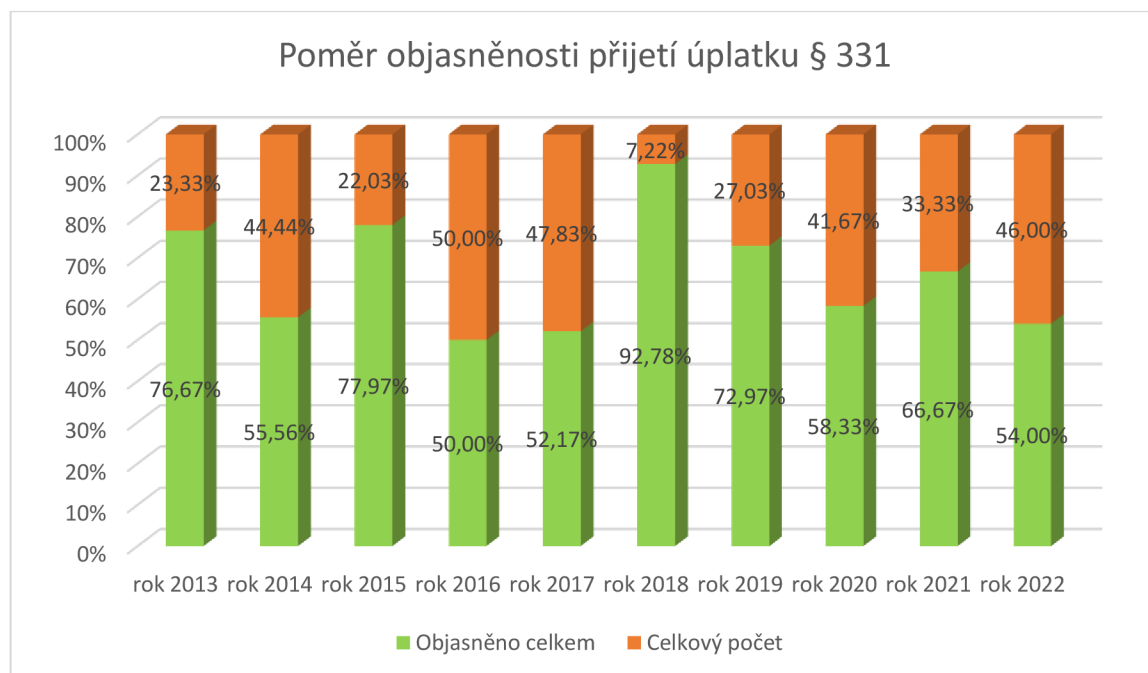
Zdroj: Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 Policie ČR¹³¹

Zde převládá trestný čin podplacení podle § 332 trestního zákoníku, ve kterém je, mimo jiné, zahrnuto i jednání ve stádiu pokusu, tedy že se někdo pokusil někoho podplatit. Výjimku tvoří rok 2018, kdy bylo zjištěno více trestných činů přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku než trestných činů podplacení.

¹³¹ Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 [online]. Praha: Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

Nepřímé úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku se pohybuje od 8 do 0 zjištěných trestných činů za rok. V roce 2016 nebyl zjištěn žádný trestný čin nepřímého úplatkářství. Z toho lze dovodit, že je více osob, které se snaží podplácet, než osob, které úplatek přijaly nebo si jej žádaly.

Graf 4 Objasněnost trestného činu přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku

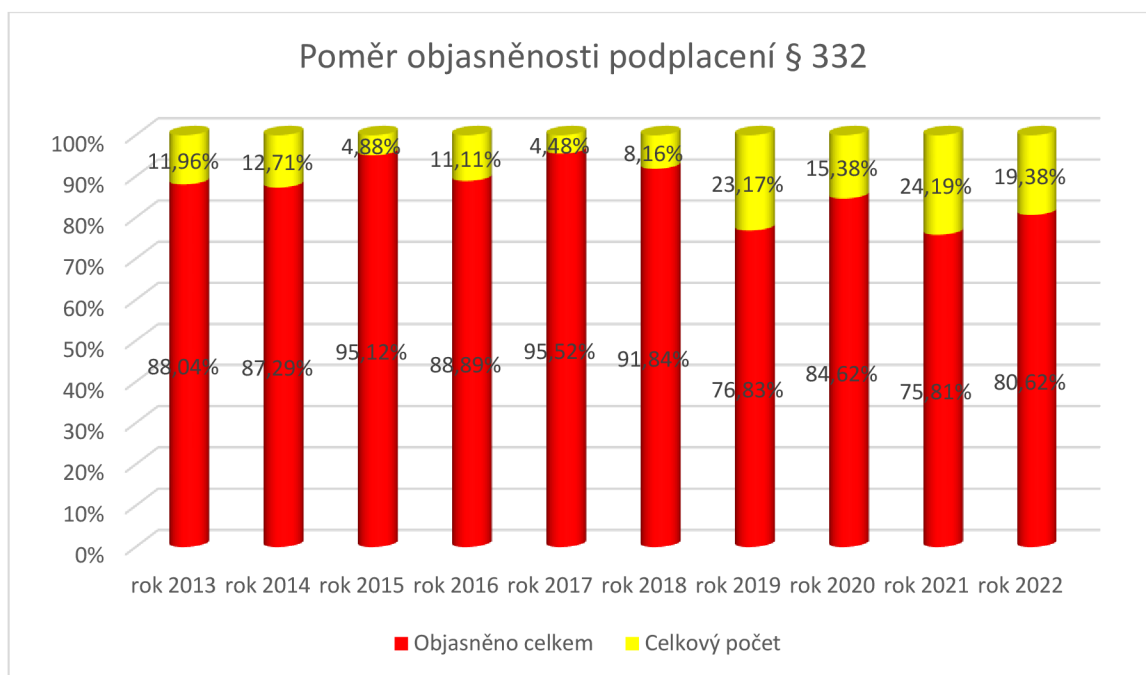

Zdroj: Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 Policie ČR¹³²

Objasněnost trestného činu přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku činí průměrně 65,71 %, což jsou, podle mého názoru, uspokojující výsledky v souvislosti s objasňováním tohoto trestného činu za účelem potrestání osob, které úplatek přijaly a dané osobě poskytly neoprávněnou výhodu. V roce 2018, kdy bylo zjištěno i nejvíce trestných činů spojených s přijetím úplatku za posledních 10 let, bylo objasněno 92,78 % ze zjištěných skutků.

¹³² Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 [online]. Praha: Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

Graf 5 Objasněnost trestného činu podplacení podle § 332 trestního zákoníku

Zdroj: Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 Policie ČR¹³³

V případě podplacení podle § 332 trestního zákoníku činí objasněnost tohoto trestného činu průměrně 87 %, což je, podle mého názoru, velmi uspokojující výše objasněnosti zjištěných trestných činů podplácení. Z tohoto lze usoudit, že současné nástroje trestního práva pro boj s korupcí jsou v současné době efektivní. Nejvíce objasněných trestných činů podplacení bylo v roce 2017, kdy bylo objasněno celkem 95,52 % ze všech zjištěných skutků.

Objasněnost trestného činu nepřímého úplatkářství podle § 333 trestního zákoníku, není graficky znázorněna, protože počet těchto spáchaných trestných činů je velmi malý. Součástí celkové objasněnosti, je i dodatečná objasněnost. V roce 2018 byly zjištěny celkem 3 trestné činy nepřímého úplatkářství, kdežto celkem byly objasněny 4 tyto trestné činy, tudíž dochází k navýšení průměrné objasněnosti. Vedle toho jsou zde i roky, kdy nebyla registrována žádná tato trestná činnost a nedošlo ani k žádnému dodatečnému objasnění, což má za

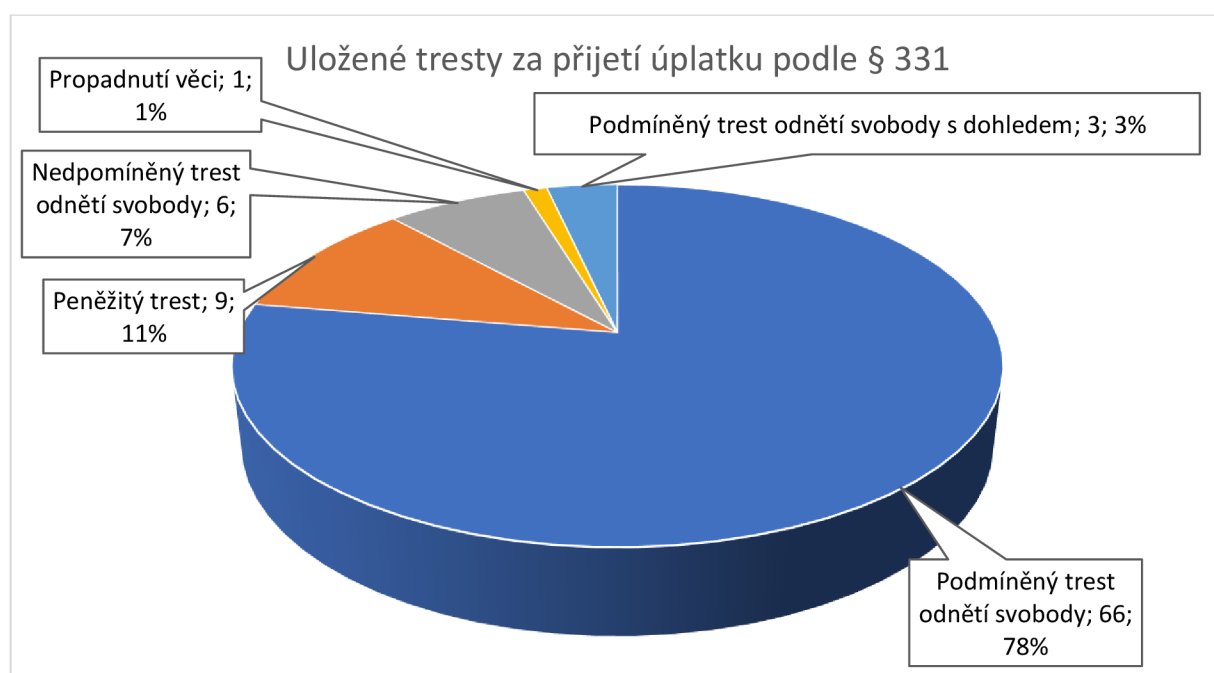
¹³³ Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 [online]. Praha: Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

následek snížení průměrné objasňenosti. V obou případech dochází k velkému zkreslování výsledků.¹³⁴

9.2 Uložené tresty za úplatkářské trestné činy

V následující části se zaměříme na ukládané tresty za trestné činy přijetí úplatku podle § 331 a podplacení podle § 332 trestního zákoníku. Zjištěná data vycházejí z let 2016-2020, kdy se starší a novější data nepodařilo zjistit.

Graf 6 Uložené tresty za trestný čin přijetí úplatku podle § 331 za roky 2016-2020

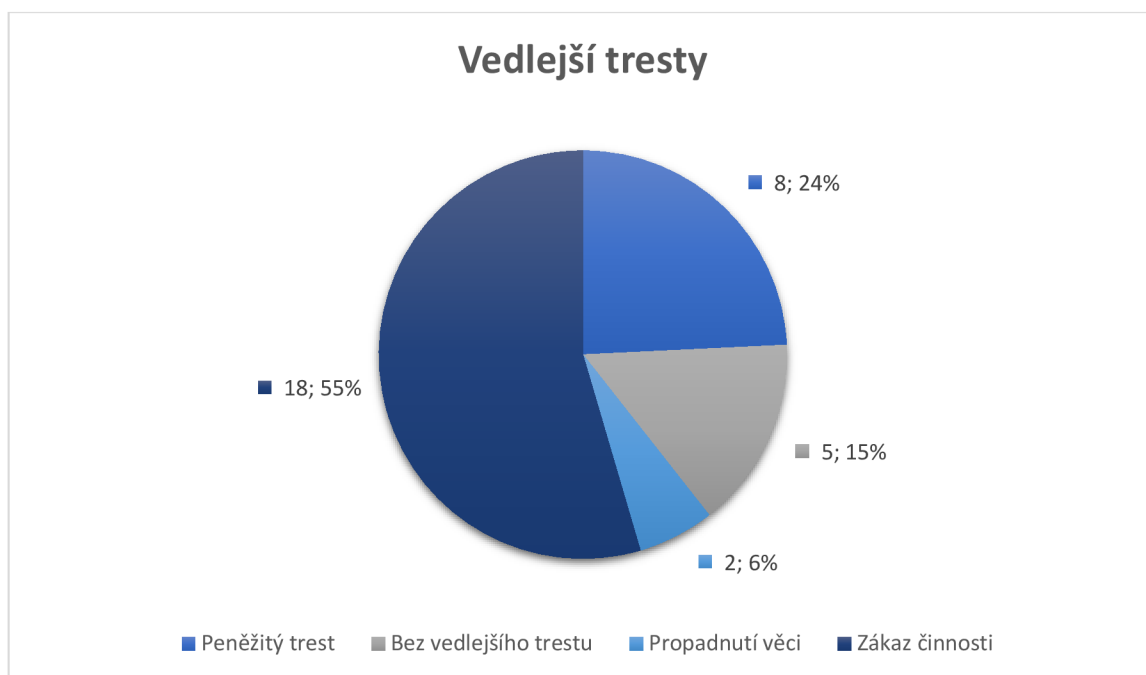
Zdroj: Aplikace jaktrestame.cz¹³⁵

V rámci ukládání trestů za spáchaný trestný čin přijetí úplatku převládá uložení podmíněného trestu odnětí svobody, což tvoří 78 % z celkového počtu uložených trestů. Nepodmíněný trest odnětí svobody tvoří 7 % z celkového počtu uložených trestů.

¹³⁴ Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 [online]. Praha: Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

¹³⁵ Jak trestáme. Aplikace jaktrestame.cz [online]. Praha: Právnické fakulty Univerzity Karlovy [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here.

Graf 7 Uložené vedlejší tresty

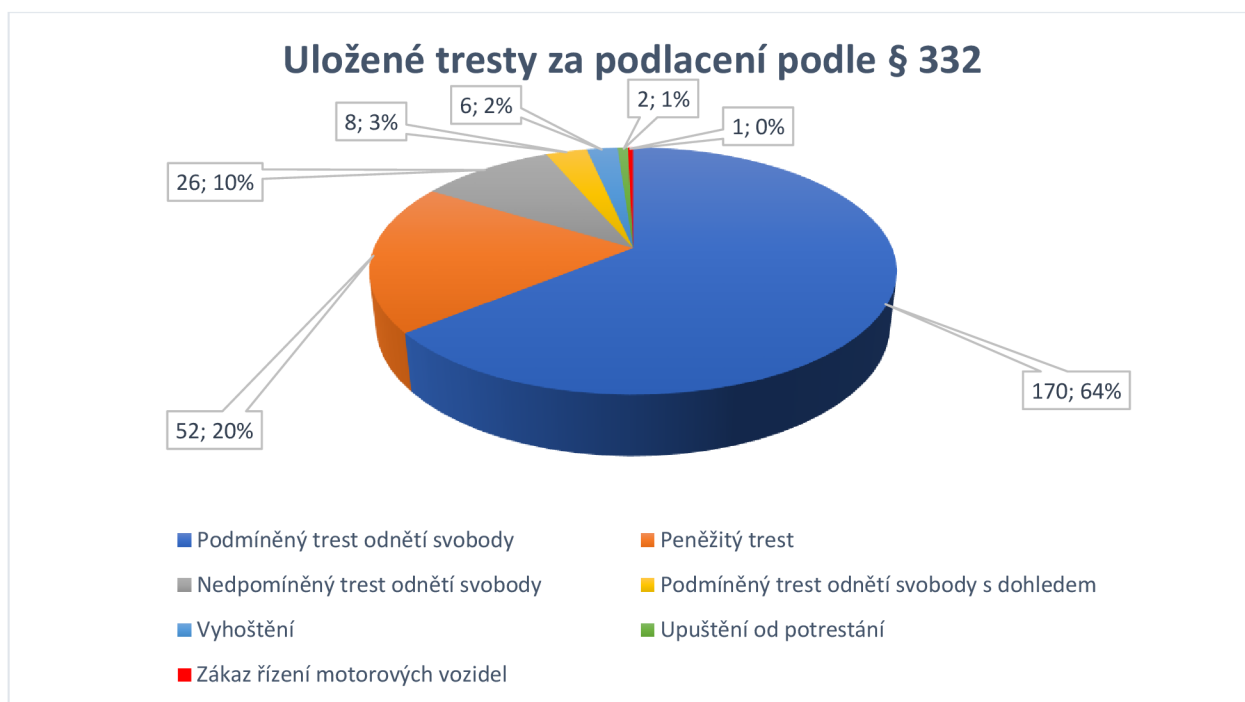

Zdroj: Aplikace jaktrestame.cz¹³⁶

V případě uložení hlavního trestu, může být uložen i vedlejší trest. Tento trest se ukládá vedle podmíněného trestu odnětí svobody. Při uložení vedlejšího trestu převládá zákaz činnosti, který činí 55 % z celkového počtu uložených vedlejších trestů. Není povinností soudu při uložení podmíněného trestu odnětí svobody uložit ještě vedlejší trest. 15ti % odsouzeným, kteří byli potrestáni podmíněným trestem odnětí svobody, nebyl uložen žádný vedlejší trest. Nejmenší podíl činí trest propadnutí věci.

¹³⁶ Jak trestáme. *Aplikace jaktrestame.cz* [online]. Praha: Právnické fakulty Univerzity Karlovy [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here.

Graf 8 Uložené tresty za trestný čin podplacení podle § 332 za roky 2016-2020

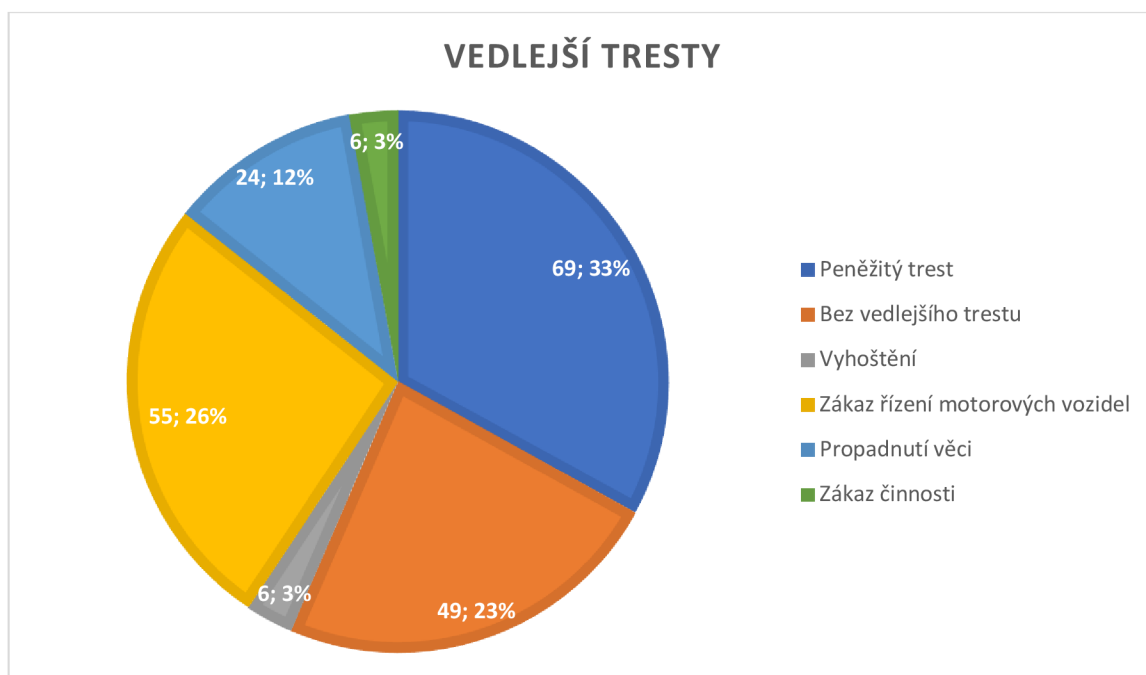

Zdroj: Aplikace jaktrestame.cz¹³⁷

Za spáchaný trestný čin podplacení převládá, stejně jako v případě spáchání trestného činu přijetí úplatku, podmíněný trest odnětí svobody, který tvoří 64 % z celkového počtu uložených trestů. Nepodmíněný trest odnětí svobody je tvořen 10 % z celkového počtu uložených trestů. Oproti trestnému činu přijetí úplatku, je zde ukládáno širší spektrum trestů než v případě trestného činu podplacení.

¹³⁷ Jak trestáme. Aplikace jaktrestame.cz [online]. Praha: Právnické fakulty Univerzity Karlovy [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here.

Graf 9 Uložené vedlejší tresty

Zdroj: Aplikace jaktrestame.cz¹³⁸

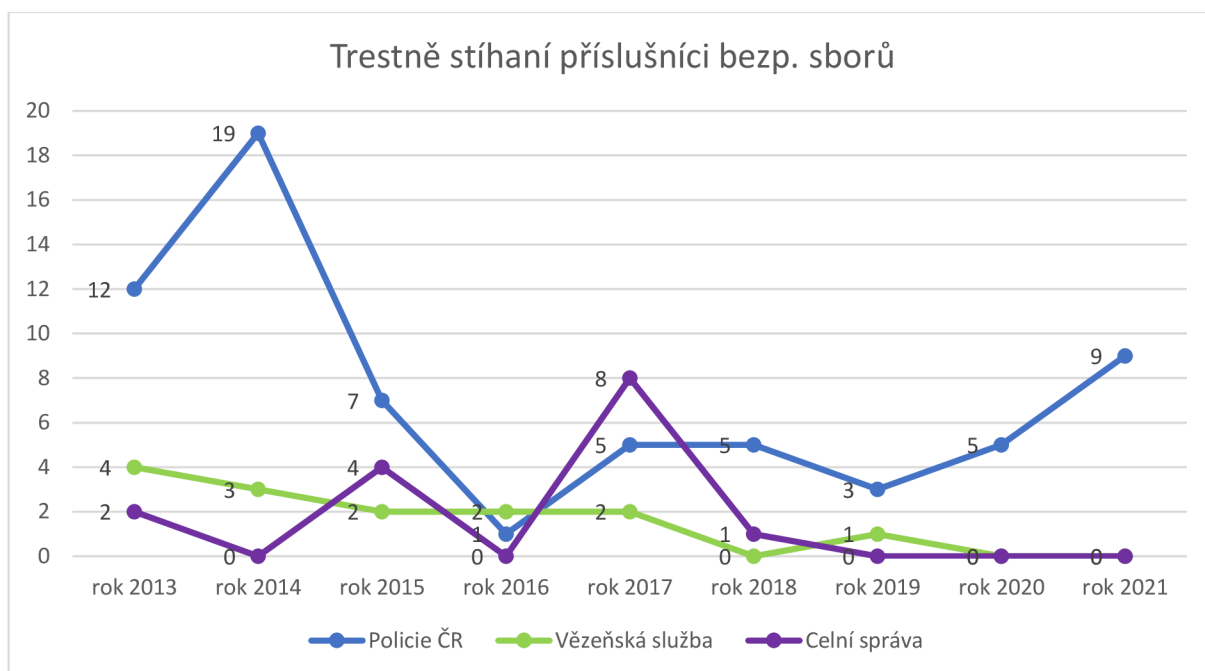
Mezi vedlejšími tresty (v případě odsouzení za trestný čin podplacení podle § 332 trestního zákoníku) převládá peněžitý trest, který tvoří 33 %. 23 % odsouzených bylo potrestáno pouze podmíněným trestem odnětí svobody, bez uložení dalšího vedlejšího trestu. Nejméně uložených vedlejších trestů spočívá v podobě vyhoštění a zákazu činnosti.

9.3 Korupce mezi příslušníky bezpečnostních sborů

Korupční jednání se objevuje i mezi příslušníky bezpečnostních sborů. Pokud dojde k jeho zjištění, vede trestní řízení Generální inspekce bezpečnostních sborů. Inspekce každý rok zveřejňuje zprávu o své činnosti, kde mimo jiné zveřejňuje trestně stíhané příslušníky bezpečnostních sborů (příslušníky Policie ČR, Vězeňské služby a Celní správy) v oblasti korupce.

¹³⁸ Jak trestáme. Aplikace jaktrestame.cz [online]. Praha: Právnické fakulty Univerzity Karlovy [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here.

Graf 10 Korupce v oblasti bezpečnostních sborů 2013-2021

Zdroj: Zprávy o činnosti GIBS 2013-2021¹³⁹

Nejvíce stíhaných příslušníků je z řad Policie ČR. Korupce mezi příslušníky bezpečnostních sborů má klesající charakter, kdy za roky 2020 a 2021 nebyl žádný příslušník z Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR stíhán za korupční trestnou činnost. Korupce mezi příslušníky Policie ČR od roku 2014 klesala, kdy v tomto roce bylo stíháno celkem 19 příslušníků této složky. Nejméně stíhaných příslušníků Policie ČR bylo v roce 2016, a to pouze 1 příslušník. Od tohoto roku korupce mezi příslušníky Policie ČR stoupá, vyjma poklesu v roce 2019.

Od roku 2013 příslušníci nejčastěji přijímají úplatky v souvislosti s: trestním řízením (ovlivňování řízení v nezákonný prospěch a vynášení informací ze spisového materiálu), řešením přestupků na úseku dopravy a neoprávněnou lustrací v informačních systémech. Výjimkou není ani nelegální pronášení předmětů do věznice nebo spolupráce na vydírání osob.¹⁴⁰

¹³⁹ Zprávy o činnosti a analýzy za roky 2013-2021 [online]. Praha: Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2022 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.gibs.cz/informacni-servis/zpravy-o-cinnosti-a-analyzy>.

¹⁴⁰ Zprávy o činnosti a analýzy za roky 2013-2021 [online]. Praha: Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2022 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.gibs.cz/informacni-servis/zpravy-o-cinnosti-a-analyzy>.

Závěr

Cílem této práce bylo seznámit čtenáře se samotným pojmem korupce a jeho definicí, včetně jednání, která jsou označována za korupční ze strany trestního předpisu. Sekundárním cílem bylo seznámit čtenáře s výskytem stop korupčního jednání, včetně postupů a podmínek, které musí být dodrženy při jejich vyhledávání, zajišťování a dokumentací ze strany orgánů činných v trestním řízení. Dále bylo sekundárním cílem seznámit s podněty vedoucími ke zjištění výskytu korupce. V práci jsou dále zmíněny současné nástroje ke zjišťování majetku fyzických a právnických osob, včetně zhodnocení jejich efektivity.

Při vypracování této práce byl proveden terénní výzkum v podobě řízených rozhovorů s odborníky zabývajícími se vyšetřováním korupčních trestných činů. Z těchto rozhovorů bylo zjištěno, že současné nástroje trestního práva pro dokazování korupce jsou efektivní, ale pouze v případech, kdy korupční jednání je stále aktivní. Dotazovaní odborníci se shodli na tom, že pro zlepšení odhalování a vyšetřování korupce by bylo vhodné posílit postavení korumpovaných osob za účelem zvýšení jejich ochoty spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení. V závěru jsou uvedeny výsledky analýzy vývoje korupčních trestných činů za posledních 10 let v porovnání s vývojem celkové kriminality. Součástí této analýzy je i ukládání jednotlivých trestů za spáchané úplatkářské trestné činy a vývoj korupce mezi příslušníky bezpečnostních sborů. Velmi dobré je, že korupce mezi příslušníky bezpečnostních sborů se pohybuje v řádech jednotek, kdy korupce mezi příslušníky Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR se za posledních pár let nevyskytuje vůbec. Ve všech případech se jedná pouze o zjištěná korupční jednání, ať už ze statistik Policie ČR nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů.

Můžeme se pouze domnívat o skutečné míře korupce na našem území. Jedná se o trestnou činnost, podle mého názoru, s největší latencí. Jedním z problémů bude určitě zakotven v neochotě spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, neboť všem zúčastněným osobám na korupci hrozí trestní stíhání. Jediný, kdo by mohl nejvíce přispět k odhalení korupce, je právě osoba, která úplatek přijala. K tomuto se přiklání i odborníci zabývající se vyšetřováním

korupční trestné činnosti. Osobu, která přijala úplatek, lze pouze označit za spolupracujícího obviněného a uložit ji trest pod dolní hranicí trestní sazby nebo schválit dohodu o vině a trestu. Nelze ji zaručit beztrestnost, neboť přijetí úplatku je závažnější trestný čin než podplacení a trestní řád to neumožňuje. Zároveň ani účinná lítost ve vztahu k úplatkářským trestným činům již není v účinném trestním zákoníku zakotvena, i když v původním z.č. 140/1961 Sb., trestní zákon, byla, avšak týkala se pouze trestných činů podplacení a nepřímého úplatkářství. Zajímavé je, že návrhy týkající se zaručení beztrestnosti osobám, které pomohou při rozkrytí zločinecké sítě, byly předkládány zákonodárnému orgánu, kdy tento orgán návrhům nevyhověl.

Mám za to, že cíle práce bylo dosaženo.

Seznam použité literatury

Monografie

- BUDKA, Ivan a kol. autorů, ed. *Vybrané kapitoly z činnosti služby kriminální policie a vyšetřování*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002.
- CEJP, Martin, Petr KOTULAN a Pavel JANDA. *Korupce*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-860-0825-8
- ČÁP, Jan. *Aplikace zkoušky spolehlivosti*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2022. ISBN 978-80-7251-532-5.
- DAVID, Vladislav a Alexander NETT. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C.H. Beck, 2007. Právo a společnost (C.H. Beck). ISBN 978-80-7179-562-9.
- DIVINCOVÁ, Romana. *Manuál pro prověřování a vyšetřování korupčních trestních činů*. Přepř. verze. Praha: Tiskárna MV ČR, p. o., 2013.
- DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-67-8.
- DVOŘÁK, Vratislav. *Výnosy z trestné činnosti, jejich odhalování, identifikace a možnosti jejich odčerpání: sborník studií*. Praha: Pro potřeby nakl. Ivan Fojt vydala Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-66-1.
- DVOŘÁK, Vratislav a Martin KLOUBEK. *Základy operativně pátrací činnosti policie v definicích a schématech*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. ISBN 978-80-7251-351-2.
- GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.
- HULLOVÁ, Monika. *Indikátory odhaľovania a objasňovania korupcie*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave. ISBN 978-80-8054-551-2.
- CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-720-1434-X.
- CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6.
- KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7.

- NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9.
- NĚMEC, Miroslav. *Teorie a metodologie kriminalistiky pro magisterské studium*. Praha: Abook, 2018. ISBN 978-80-906974-1-6.
- NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-043-0.
- VONDRÁČEK, Ondřej a Marek HAVRDA. *Korupce jako parazit: návod, jak ji porazit*. [Česko: s.n.], 2013. ISBN 978-808-7050-002.

Periodické zdroje

- SCHEINOST, Miroslav, *Organizovaný zločin a korupce v dokumentech OSN a Rady Evropy: sborník dokumentů OSN a Rady Evropy k problematice organizovaného a transnacionálního zločinu, korupce a konfiskace výnosů ze zločinu*. 1.. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995.

Vysokoškolské kvalifikační práce

- KOTAPKA, Tomáš. *Vyšetřování korupce, vybrané problémy*. Praha, 2022. Diplomová práce. Policejní akademie České republiky v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, Katedra kriminalistiky. Vedoucí práce Jiří Vávra.
- VALÁŠEK, Ladislav. *Prostorový odposlech*. Praha, 2021. Bakalářská práce. Policejní akademie České republiky v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, Katedra trestního práva. Vedoucí práce Martina Slámová.

Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.
- Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok.

- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů.

Interní akty řízení

- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 194/2008.
- Rozhodnutí policejního prezidenta č. 140/2020.

Judikatura

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Česko-slovenské republiky ze dne 24.06.1986, sp. zn. 11 Tz 25/86.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2000, sp. zn. 7 Tz 9/2000.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.08.2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 5 Tdo 467/2021.

Internetové zdroje

- *Finanční analytický úřad: Kdo jsme a co děláme?* [online]. Praha [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyurad.cz/o-uradu#kdo-jsume-a-co-delame>.
- GDOVIN, Jozef. Využitie kriminalisticko-taktických metód pri objasňovaní korupcie v Policajnom zbore. Projustice [online]. Bratislava: Akadémia policajného zboru v Bratislave, 2021, 30.10.2021 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://projustice.sk/trestne-pravo/vyuzitie-kriminalisticko-taktickych-metod-pri-objasnovani-korupcie-v-policajnom-zbore>.
- NYE, J. S. Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis. American Political Science Review [online]. 1967, 61(2), 417-427 [cit. 2023-03-04]. ISSN 0003-0554. Dostupné z: doi:10.2307/1953254; https://www.cambridge.org/core/product/identifier/S0003055400135476/type/journal_article.
- Statistické přehledy kriminality za roky 2013-2022 [online]. Praha: Policie České republiky, 2023 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>.

- Jak trestáme. Aplikace jaktrestame.cz [online]. Praha: Právnické fakulty Univerzity Karlovy [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here.
- Zprávy o činnosti a analýzy za roky 2013-2021 [online]. Praha: Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2022 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://www.gibs.cz/informacni-servis/zpravy-o-cinnosti-a-analyzy>.

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj celkové kriminality v letech 2013-2022	73
Graf 2 Vývojové trendy korupčních trestných činů v letech 2013-2022.....	74
Graf 3 Podíl úplatkářských trestných činů v letech 2013-2022	75
Graf 4 Objasněnost trestného činu přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku	76
Graf 5 Objasněnost trestného činu podplacení podle § 332 trestního zákoníku.....	77
Graf 6 Uložené tresty za trestný čin přijetí úplatku podle § 331 za roky 2016-2020	78
Graf 7 Uložené vedlejší tresty	79
Graf 8 Uložené tresty za trestný čin podplacení podle § 332 za roky 2016-2020.....	80
Graf 9 Uložené vedlejší tresty	81
Graf 10 Korupce v oblasti bezpečnostních sborů 2013-2021	82